

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - **TRIDEN'**
UKRAÏNIENNE

Число 21 (177), рік вид. V. 19 травня 1929 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Заупокійну літургію та панахиду по блаженній
пам'яті

СИМОНІ ПЕТЛЮРІ,

Голові Директорії, Головному Отаманові Військ Ук-
раїнської Народньої Республіки,

відправлено буде в неділю 26 травня 1929 року в Українській
Православній Церкві, 96, Brd Auguste Blanqui o 10 год. рано.

Париж, неділя, 19 травня 1929 року.

† Косар Сергій, інженер-гідротехник, народився 2. I. 1895 року на Полтавщині, помер 2. III. 1929 року в Щавниці.

† Олекса Март'янів, інженер-технолог, народився 2. X. 1894 року в м. Острогоському, на Вороніжчині, помер 6. III. 1929 року в Білімстоці.

† Олександр Хала, мірник, народився 5. X. 1896 року, помер 28. III. 1929 року в Кракові.

Такі три жалібні оповістки находимо ми на першій сторінці останнього числа «Вістей Спілки Інженерів та Техників Українців-Емігрантів в Польщі». Три короткі, холодні оповістки, а за ними — три молодих життя, що їх без жалю обірвала передчасна смерть. За один тільки місяць три втрати! І які — молоді, інтелігентні сили: інженер-технолог, інженер-гідротехник, мірник. Хто знав кого з гокійних, у того перед очима поруч з образом симпатичної, інтелігентної людини стоїть тип уже вироблений в огні боїв і трудах походів українського старшини, що взяв чинну участь у визвольній боротьбі і виконав до кінця свій подвиг перед отчизною.

Перед нами представники тієї нашої молоді вейської, що вложивши тимчасово свій меч бойовий у піхви, взялася з тою-ж самовідданністю за книжку, тої молоді, що за свій обов'язок вважала при всіх умовах здобути освіту, щоб ще прислужитися рідному краю.

Революція й війна, драти таборів, еміграція, вища школа, постійні злидні, лихі умови життя, і от майже на березі — загибель.

Зворушені схиляємося чотом перед трьома свіжими могилами.

Вони виконали свій обов'язок. Та чи виконали і чи виконуємо його ми? Ми всі, українці — на еміграції і по тих країнах, по цей бік Ризького кордону, де наші земляки перебувають в людських умовах, де єсть можливість якась дбати про розвиток рідної культури, про піднесення добробуту рідного народу.

Колись кілька год тому, многонадійний, тепер уже так само покійний, молодий учений Агешо, що згорів од сухотів у совітському раю, писав сюди на чужину до тогаришів, так ніби запевіт. Писав про те, що наше головне задання зберегти — зберегти фізично—культурні сили, потрібні для України.

І от на очах мільйонів нації, такої бідної на інтелігенцію, гаснуть одна по одній оті молоді многонадійні сили, падають жертвою виснаження, тяжких умов життя, сухотів, всього того, що тяжило над ними роками.

Минулої зими, ніби дзвін на гвалт, як оте — пробі, рятуйте! — пролунав заклик В. Королева-Старого про допомогу Подебрадам. Та чи ж в одних Подебрадах ота біда серед нашої молоді, що потребує допомоги?

Де-хто озвався, де-що робиться — систематично в Чернівцях, випадково в інших місцях... А тим часом тяжке пережите і нелегке сучасне готують нам нові жертви, що з них кожна-цінна одиниця для громади, випробований патріот, кваліфікований, освічений робітник.

Як дійти, коли не до соєсти мільйонів, то принаймні до свідомости тисяч нашої інтелігенції, що журиться долею рідного краю і хоче дбати про ліпше його майбутне?

Справа допомоги нашій академічній молоді, надії нашій, нашим спадкоємцям, справа охорони здоров'я й життя нашого юнацтва, це справа усієї української нації без ріжниць кордонів.

«Група Андрія Лівичького»

«І начаша князі про малое «се великое» молвити, а сами на себе крामолу ковати. А погани со всіх сторон приходядаху с побідами на землю рускую».

(Слово о полку Ігореві).

П'ятидесята річниця народження Головного Отамана Андрія Лівичького викликала досі невиданий і нечуваний на еміграції вибух ентузіазму. З усіх кінців Європи посипалися поздоровлення і сердечні побажання Голові Держави прожити ще много літ та довершити розпочате велике діло визволення нашої батьківщини. Самих тільки організацій емігрантських у той спосіб засвідчило свою відданість заступникові державних стремлінь народу нашого по-над сто, не рахуючи приватніх осіб. Серед тих об'єднань і організацій бачимо установи наукові, культурні, робітничі, гуманітарні, а на першому місці і в першу чергу — українське військо.

Навіть дивно стає, коли згадати, що про той день мало хто й відав і що сам високий юзілянт у своїй скромності не бажав ніяких офіційних поздоровлень. Оцей факт годі проминути мовчанкою. Два недавні емігрантські з'їзди в Румунії і Польщі і отой вибух ентузіазму в п'ятидесяту річницю народження Пана Головного Отамана показали наочно усім — цілому світові, як міцно об'єднана ціла українська еміграція коло прапорів УНР і коло того, що тепер персоніфікує ідею державности української. Констатуємо це явище не тільки, як відрадне, а головне як цілком природне.

Десять літ тяжкого емігрантського життя не могли не вплинути

у спосіб від'ємний на нашу еміграцію. Емігрантські злидні і безперестанна робота різнобарвної Москви, від червоного до чорного кольору включно, не могли не відбитися на життя і психології наших людей на еміграції. Повстало, як і у всі критичні часи нашої історії т. зв. «шатаніє малоросійське». Народилися групи і групки, що з різних причин, а головне з мотивів характеру особистого та з причини згаданої роботи московської, стали підкопуватися під державну працю уряду УНР.

Представники тих груп, хоч як нікчемних і малих чисельно, намагаються звести уряд УНР на положення, яке вони самі займають, — положення ніколи і ні до чого не уповноваженої «групи Андрія Лівичького». Як і звичайно робилося скрізь і завжди у таких випадках, «конкуренти» підносять питання про «правність», і кожний рішає це питання очевидно на свою користь. Говорячи на малое «се великое», вони мають на меті лише одну ціль — підкопати і повалити те заступництво, що має найміцніший ґрунт серед нашого народу. А наслідки їх руїницької роботи їм відомі заздалегідь: вони знають, що робилося у нас в наслідок отої проклятої нашої історичної «крамоли» — «погани со всіх сторон прихождаху с побідами на землю руськую». Нашим «конкурентам», що тепер претендують на «прагність», ні тро що більше і не ходить, лише про те, щоби «погани», а в даному разі Москва, з побідкою прийшовши на землю нашу, як найдеше на ній ще утрималася. Звідси витягнута з архиву і підмальована «красократичними» фарбами теорія про «Триєдиную Русь», звідси новоявлена теорія про «федеративні держави сходу Європи», звідси «управнені» постановами Трудового Конгресу претензії кожного з колишніх членів Директорії з окрема. Для них, що крім себе нікого більше не репрезентують, уряд УНР являється такою ж емігрантською групою, якими є вони самі. Або сказати ліпше — знаючи, що він в л а с н е т а к и м н е є, наші «конкуренти» намагаються його звести на подібне собі становище.

Та коли лише трапляється нагода сказати своє авторитетне слово широким колам еміграції української, — тоді вони з ентузіазмом вітають заступника їх «групи» — Андрія Лівичького і мовчать, або видають слово осуду на заступників інших груп.

Такі факти, як вислоби любоби, відданости, а значить, довір'я тому, хто стоїть на чолі уряду УНР, — багато значать для чужих людей, означають усе для нашої еміграції й для нещасного народу нашого по той бік кордону, і не означають нічого для тих, що намагаються представити себе конкурентами «групи» Андрія Лівичького. Не значать і значити нічого не можуть, бо їх робота робиться незалежно і проти тої творчої роботи, що її провадить для держави української «група Андрія Лівичького», — вони виконують свою історичну місію — місію Пушкарів, Кочубеїв, Галаганів, та Іванів Носів.

Шляхи боротьби*)

Але цей огляд був би неповним, коли б не згадати про третього чинника нашої боротьби — нашу чисельну еміграцію.

Після поразки 1920 року наша еміграція розселилася майже по цілому світі.

Опинившись на чужині, наша еміграція виявила великі організаційні здібності. Де-б тільки не знайшлося кілька наших емігрантів, вони обов'язково творять якусь організацію чи то чисто емігрантську для захисту своїх інтересів, чи професіональну, чи політичну.

Звичайно, в державах, де перебуває більша кількість емігрантів, ці організації лучаються в одну організаційну цілість, що має свої центральні виборчі репрезентативно-виконавчі органи.

Не спляючи на цих організаційних досягненнях, наша еміграція тепер жваво дискутує думку про створення єдиного загально-еміграційного репрезентативного органу. Першим кроком до того є уповноваження, надані п. О. Шулгинові всіма існуючими емігрантськими репрезентативно-виконавчими органами для заступництва інтересів нашої еміграції перед Лігою Націй.

Про організаційні досягнення нашої еміграції так пише відомий український публіцист, б. міністр уряду УНР в 1920 р., а нині професор Подєбрадської Академії — В. Садовський в артикулі «До десятилітнього білянсу» (Календар «Дніпро» на р. 1929, ст. 13а): «Життя і діяльність української еміграції в радикальний спосіб розбило так часто повторюване твердження про природжену анархічність українця і нездатність його до організації. Та маса української інтелігенції, селян і робітників, цивільних і військових, яка виїшла на еміграцію в розпорошеному стані, перемішана з утікачами й випадковим елементом, — ця маса змогла на вигнанні в усіх країнах збудувати струнку сітку своїх організацій, змогла вилучити з себе випадкові й непевні елементи, змогла витворити серед своїх членів певну моральну й дисципліну. Кому доводилося стикатися з нашою і російською еміграцією, той знає, як корисно відрізняється під цим оглядом наша еміграція від росіяни, той знає, що ця різниця між нашою і російською еміграцією вже починають спостерігати й розуміти чужинці. Думаємо, що цей організаційний хист, що його виявила наша еміграція, є одним з доказів того, що наша нація в майбутньому виявить таякий самий хист в організації власного державного життя».

Для того, щоб дати повний образ політичного насгрієз нашої еміграції, мушу спинитися на існуючих чисто політичних угрупованнях, що мають місце серед нашої еміграції.

З наших політичних партій, що брали активну участь в нашій визвольній боротьбі заховалися організаційно дві — Р. Д. і С. Д. Перша партія — радикально-демократична цілком стоїть на ґрунті підтримки уряду УНР і наш уряд переважно складається з членів цієї партії. Не дивлячись на чисельну перевагу членів партії Р. Д. в складі уряду, уряд не ухиляється через те в якій партійний бік, а провадить роботу лише ту, якої вимагають загальні державні інтереси нашої визвольної боротьби. Та й робота самої цієї партії серед громадянства головнішим чином полягає в підтриманні державно-національних масгрієз; під цим оглядом ця партія відіграла дуже поважну ролю в Чехії.

Партія С. Д. ставиться до уряду УНР цілком лояльно. Головнішим її завданням на еміграції єсть робота в II Інтернаціоналі, де вона має дуже поважні досягнення під зглядом загально-державних інтересів нашої боротьби. Члени цієї партії до складу уряду не входять, але деякі беруть активну участь в технічній праці уряду. Взагалі С. Д. належать до тих угруповань, з якими уряд вважає за потрібне радитися у важніших державних справах.

*) Див. «Тр.» ч. 4. 18 і 19-20.

Далі вкажу на політичні угруповання, ворожі до УНР, з якими і сам уряд УНР не хоче мати нічого спільного.

Група П. Скоропадського дуже нечлестельна. Осередок цієї групи перебуває в Німеччині. Найчисельніша група скоропадчиків в Чехії, коло 30-35 чоловік, яка вже на протязі 2 років не збільшується, та окремі симпатизи Скоропадського в інших державах.

Скоропадський до цього часу лишився вірним словам свого акту про федерацію з Росією: «відновлення давньої могутності і сили всеросійської держави на принципах федеративних».

Далі — М. Шаповал, який репрезентує ліву «радянську» групу С. Р., що докотився до Ліги Сходу Європи, себ-то до федерації з Москвою, щоб врятувати своє становище перед русофільським чеським урядом. Своє вороже відношення до уряду УНР він мотивує приятельськими стосунками УНР з Польщею.

Коли вороги української національно-державної ідеї говорять про неорганізованість та політичну незрілість нашої еміграції, то якраз найбільше підстав до цього дав їм М. Шаповал, що своєю діяльністю баламутив невироблені політично елементи нашої еміграції. Але тепер в Чехії вся еміграція від нього відвернулася.

Далі — група г. зв. націоналістів, що видає в Чехії свій орган «Розбудова Нації», — зараз знаходиться в стані організації і змагань поширити свої впливи. Позитивною рисою цієї групи єсть яскраві національні позиції, але ці позиції не більш яскраві, як позиції УНР. Вся різниця між ними і УНР під цим поглядом полягає в тому, що свої національні послугати в практичній політиці вони доводять до абсурду. Вони за боротьбу проти всіх тих держав, що посідають зараз українські землі, і урядові УНР, як і М. Шаповал, закидають приятель з Польщею. В той-же час самі не вказують реальних шляхів, якими мало б відбутися наше національне визволення. Взагалі що-до їхньої політичної реальної програми, то можна сказати одне: її нема, а єсть низка гасел, більш подиктованих чуттям і молодецьким запалом, ніж розумом.

Треба визнати, що використовуючи патріотичні почуття наших, часом політично невироблених елементів, вони можуть впровадити дуже багато баламуцтва і тим спричинитися до великої шкоди.

Що-за згаданими політичними угрупованнями, ми шук, що відігравали б тут чи иншу роль в житті нашої еміграції, нема.

З цього короткого огляду бачимо, що уряд УНР власливо різко одмежувався від русофільськи успособлених крайнього правого і крайнього лівого крил нашої еміграції.

Що-ж торкається націоналістів, то їх слід вважати не за політичну партію, а за певне хворобливе явище — відгук на наше недавнє минуле, коли в діяльності наших партій соціальні моменти часом заслонювали моменти державно-національні. Уряд сподівається, що здорові державницькі настрої нашої еміграції перетравлять і це нездорове явище.

В релігійній еміграції можна ствердити вірність традиціям нашої визвольної боротьби, все більше й більше зскупчення її під прапором УНР і лояльність її до уряду на еміграції.

От як з цього погляду характеризує нашу еміграцію той-же публіцист — В. Садовський в статті «До десятилітнього білянєсу» (Календар «Дніпро» на 1929 р., ст. 12а): «Основною заслугою еміграції, заслугою, належнє значіння якої можна буде оцінити лише в майбутньому, є те, що еміграція була єдиною групою, яка ввесь час послідовно й вперто боронила й пропагувала гасла української державності, заповіджені українською революцією; вона висловлювала й заховувала традиції української визвольної боротьби, ставила своїм завданням передати їх новим поколінням. Нема сумніву, що при тому сталі, в якому перебуває окупована більшовиками Велика Україна, при тій атмосфері вузького парохіяльного сепаратизму, яка панує на інших українських землях, традиції української революції і української державності без еміграції навряд чи лишилися б живими й непоруйнаними, навряд чи були б вони чинником,

який становить небезпеку для окупантів. Те розвінчування української революції, те заглиблення традицій української визвольної боротьби, яке переводить систематично і послідовно большевицька пропаганда на совітській Україні при енергійній і соціській допомозі большевиків і загуминових патріотів «тієїшої вітчизни» по інших українських землях, в свідомості і народніх мас могло би зроби́ти свій вплив; могло би стати, що в майбутньому історикам довелось би на підставі архівних дослідів поновляти перервану нині традицію. Коли цього всього не сталося, коли, судячи з огляду большевицької преси, самосійницька небезпека стаєніть реальний факт, в захованні її піддержці цих традицій свою роль відіграла робота саме еміграції. В ті часи, коли ціле громадянство українське на землях по-за межами большевицької окупації підпадо гніт озеві могутності й тривалості комуністичного режиму і готово було до всяких з ним компромісів, українська еміграція уперто і певно не перстала повторяти своє: «Caeterum censeo, Carthaginem delendam esse», мусить бути знищений режим червоних окупантів і відбудована українська державність».

Так само дбляться і на українську еміграцію патріотичні елементи її на Україні. Вони вважають, що доля покладає на еміграцію завдання бути живим протестом проти окупантської московської влади на Україні і репрезентувати її визвольні змагання. Поворот еміграції до дому там вважається за зраду і ації і до поворотників стаються з презирством, їм не вірять, бо в більшості їх змушує сов. влада працювати проти власного народу. І дійсно, ліквідація еміграції була б доказом іазовні завинаду і ації національно-державних змагань в нашому народі і повної, не тільки мілітарної, перемоги Москви.

Ці настрої еміграції були одєю з підстав заховання державного центру УНР і успішної пропаганди при допомозі ж еміграції української національно-державної ідеї в Європі.

Взагалі можемо констатувати факт існування нашої еміграції, як чогось суцільного, що має своє яскраве ідеологічне обличчя — національно-державницьке, що живе своїм внутрішнім життям, як нерозривна частина свого народу; і ця суцільність виявляє все більше і більше силу та прагненнь до ще кращої зорганізованості і дальшої витриманості.

До цього треба додати, що, перебуваючи серед цивілізованих народів, наша еміграція мала можливість придивитися до метод державного будівництва і здобула багато фахових знань та значно збільшила кадри своєї інтелігенції.

Це все складає міцну підставу для надії, що наша еміграція відіграє поважну роль в прийдешній боротьбі нації за своє державне життя.

Хоч там, на Україні, каросли й наростають нові сили в наслідок стихійного розвитку національної й політичної свідомості селянства, хоч трудно гадати, щоб еміграція могла там відіграти роль чинника веруючого, але треба думати, що поруч з тамощіми чинниками еміграції припаде дуже поважна роль.

Мусимо взяти на увагу цілковиту відсутність під існуючим на Україні режимом вільного громадсько-політичного життя, мусимо узглядити надзвичайні труднощі для якої-будь організаціїної роботи, а тим більше скерованої проти сов. влади.

В тих обставинах величезне значіння матимуть кадри нашої еміграції, як ідеологічного цементу, що мав би одразу допомогти консолідації революційних зусиль нашого народу та їх державно-творчому оформленню.

В хаос національної революції наша еміграція повинна увійти тісними рядами, міцно злютованими ідеологічно, мусить увійти фанатиками української державности.

В хаос нашої революції еміграція, що має величезний досвід з минулого повинна внести вже випраблені і більш удосконалені методи державного будівництва, а саме головне, допомогти усвідомленню та переведенню в життя наступних тез, що з'являються конечними передумовами успіху в прийдешній боротьбі:

1. пріоритету інтересів державності над партійними, класовими і всякими іншими групами;

2. підпорядкування всіх засобів, живих і матеріальних, вимогам збройної боротьби.

Все повинно бути скеровано для збройної перемоги, все повинно робитися тільки в ім'я збройної перемоги, бо тільки збройна перемога над Москвою розв'яже нашому народові руки для вільного будівництва свого державного незалежного життя.

В. Сальський

Каїнова робота.

«...Для нового наступу на еміграцію, для її компрометації та внутрішнього розкладу маєтсья на меті перевести «новий набір сміловиховців». Завданням їх буде вносити заклот і розпалювати пристрасті, а крім того всякими засобами ослаблювати українські еміграційні організації».

Похіл ІПУ проти української еміграції («Тризуб», ч. 4 (160), стор. 17).

Здається немає такої справи, хоч як корисної для цілої України чи для загалу українського, що не наїшла б собі ширих шкідників серед самих же українців, ба на іть серед тих українців, що *urbi et orbi* кричать про себе, як про найчесніших патріотів, яким ота справа найбільше боліти має.

Отож маємо свіжий тому доказ. Усім емігрантам українським і навіть неукраїнським відомо, скільки праці й енергії витрачено проф. О. Шульгиним перед Лігою Націй на те, щоби у міродайних чинників добитися признання українським емігрантам права на їх національність. Здавалося б, що всі українські емігранти, без огляду на їх «орієнтацію» чи партійну приналежність, мали б бути вдячними за положену працю проф. Шульгинові та всемірно його акцію підтримати, тим більше, що проти тої акції і для її поборювання уживають усіх сил наші одвічні вороги — москалі. Так здавалося б! Та от на підтримку московської акції супроти старань проф. О. Шульгина виступають наші ж таки «землячки». Іззіідки? З «найпатріотичнішої» і «найсоборнішої» — «Розбудови Нації» — органу провладу українських націоналістів, які ніби поставили на своєму прапорі боротьбу за національні інтереси українців, навіть не перебіраючи засобами для тої благородної мети.

Та національні інтереси, видно, розуміють ріжно ріжні «патріоти», а тим більше не однакове розуміння засобів їх оборони... власне, коли їх уживе хто на ділі, а не на словах.

Так і в данному разі. Органозі «провладу українських націоналіс-

тів», що досі крім словесного туманупускання рівно нічим не прислухався українській еміграції дуже не сподобалося, що для неї вже дуже багато зробив і майже доводить до кінця справу проф. О. Шульгин, повноважний міністр УНР. Українські патріоти з рамен, «українських націоналістів» (не знати, по якому праву вони присвоїли собі цю назву) настільки обурені акцією ненависних їм унеровців, що навіть загрожують зірвати цілу справу (десь на користь «соборній» Україні!) в той спосіб, що вони мовляв «змушені будуть підняти свій протест перед ширшим, може навіть міжнароднім форумом». («Українці й Союз Народів». «Розб. Нації» ч. 15-16 стор. 130-131).

А як-же! Вже ж знайшлися «змушеними» піднести протест проти тої акції емігранти «Всея Росії», — очевидно ж во ім'я інтересів еміграції (обще-русской). Чому б же не піднести (з мусу!) свого протесту і комусь з інакомислячих українців, — адже ж це є ділом «цілої української еміграції (і для Всея України. Прим. наша) — через громадські організації». А для того, щоби задовольнити принципам громадськості, котрі взагалі найменше обходять українських націоналістів, бо ж вони все стоять на принципі диктатури... Коли справа торкається їх власних гуртових інтересів, то ці випробувані словесні противники чи прихильники якогось принципу по-за загрозами зірвати цілу акцію проф. Шульгина радять йому «не гаючи часу, порозумітися з усіма організаціями українських емігрантів для скликання міжорганізаційної конференції».

А коли «общерусская» еміграція використовує у своїх інтересах оті заходи «Проводу У. Н.» для підкопання авторитету одинокого поки що представника українців і оборонця їх інтересів у Лізі Націй проф. О. Шульгина? І це усе мало важно! Адже ж важно те, щоби було додержано принципи громадськості і «виявлено волю» «соборної» еміграції, бо ж «кожна громадська справа вимагає й громадських метод». Власне з тої ж причини та ще через те, щоби не піднести на міжнародньому форумі престижу УНР, котру одночасно заступає проф. О. Шульгин, найвипробуваніші словесні патріоти з «проводу у. нац.» радять позертати не підписані декларації проф. Шульгинові, тобто свідомо провалити майже доведену вже до кінця справу, яка не терпить жадних проголокань та відкладень

Просто неймовірно, але така дійсно порада на сторінках поважного «органу», що сміє ще виставляти себе за оборонця української справи!

Як би той орган не виходив за кордоном, як би на чолі «проводу» не стояли люде, що у свій час (правда не всі!) все ж таки боролися проти Москви, то можна було б подумати, що вони виконують доручення ГПУ супроти української еміграції. Але тому що останнє припущення все ж здається впрост неймовірним, то лишається їх роботу назвати тим словом, яке вона по праву собі заслужила:

каїновою роботою!

W.

3 життя й політики.

Конференція КПБУ. — Провал кампанії заощаджень. — Будні українізації.

9-14 квітня відбулася друга всеукраїнська конференція КПБУ. Коли б КПБУ уявляла з себе щось більше, як одну з кращих організацій ВКП, коли б вона була самостійною партією, роботи конференції мали б першорядне значіння для встановлення дальшої політики і дальших планів совітської влади на Україні. Але при тій ситуації, яка є тепер, в тих умовах, коли комуністична партія України, як це цілком вірно зазначив на відкритті конференції Петровський, є лише вірною підпорою Центрального Комітету ВКП, конференція творила лише прелюдію до московської конференції ВКП, яка відбувається в кінці квітня. Панував на ній загально-союзний підхід і загально-союзна постановка проблеми. Спеціально українські питання, — брати їх в розумінню національному чи територіальному, — знайшли в роботах конференції незначний відбиток. На конференції було 264 делегатів з рішачим голосом і 303 — з дорадчим. Порядок дня її був такий: 1) доповідь ЦК ВКП, 2) п'ятирічний план розвитку народного господарства України, 3) підсумки та найближчі завдання боротьби з бюрократизмом, 4) про раціоналізацію промисловости та зниження собівартости продукції промисловости України. Центральним пунктом робіт конференції була доповідь ЦК, коло якої розвивалися найжвавіші дебати, звернені проти представників правого ухилу. Точно виконуючи директиви московського політбюро, вірніше наказів Сталіна, делегати один за одним уважали потрібним підкреслити, що з правими ухильниками вони спільного нічого не мають і не хотять мати. У відповідному стилі була скерована також і висесена конференцією з цієї справи резолюція. Дебати провадилися і резолюція була висесена при повній відсутності на конференції тих, проти кого вони були скеровані. Дебати і доклади в справах господарського будівництва, як в питанню п'ятирічного плану, так і в питанню зниження собівартости — були збудовані на основній тезі господарської єдности совітського союзу, нерозривної і органічної частиню якого є Україна. Той самий загально-союзний підхід характеризує постановку справи про боротьбу з бюрократизмом. На цьому загальному «єдино-неділимському» тлі конференції підкреслення українських моментів було дуже незначне і обмежене. Навіть питання про українізацію, яке наче набуло вже права громадянства в комуністичній партії, на цій конференції ані в промовах делегатів ані, в резолюціях, оскільки можна судити по тих справахданнях, які друкував «Комуніст», не знайшло відповідного місця і уваги. Проте той незначний український матеріал, який дала конференція, одмітити все таки слід. Петровський в своєму вступному слові, спиняючися на тих труднощах, які переживає партія, підкреслив той натиск з боку сільської буржуазії — глитаїв, п е т л о в щ и н и і цілого ряду інших контр-революційних елементів, що має місце під теперішню хвилю на Україні («Комуніст» ч. 82 з 10. IV). Докладніше над цією темою, роботою української «контр-революції» спинився Баліцький. «...серед національно-шовіністичної інтелігенції серед антирадянських політичних груп, — говорив він, — праий ухил користується великою популярністю... Ми знаємо також, що крім активної радянської інтелігенції є також шовіністичні групи інтелігенції, які підтримують праий ухил. Ось заява одного досить великого діяча: «Наша мета примусити комуністів посваритися між собою, скористатися з усобиць і почати будувати країну по своєму. Користуючися з середнь-партійної боротьби, ми на руїнах комунізму утворимо свою національну партію, яка дасть нам змогу боротися з Москвою і узурпаторами. Идеологічно я ворог опозиції, але практично я ладен з нею працювати» («Ком.» ч. 83 з 11. IV). Фактично промова Баліцького на цю тему подавала значно більше матерія-

лу, бо в промові одного з слідувачів делегатів—Скрипника є згадка про те, що Баліцький в своїй промові «зачитував де-які витяги з закордонної преси українських білогвардійців, петлюровців то-що» («Ком.» ч. 84 з 12. IV), але в самому справозданні про це згадки немає. Почувається далі український підхід, і до того, підхід не того чекістського характеру, як це є у Баліцького, у виступі Скрипника. Виступаючи, як і Баліцький у дебатах по справозданню ЦК, Скрипник підкреслив, що умови партійної роботи утруднюються ще природними причинами — неурожаєм, який має місце на Україні й на Північному Кавказі. Є ця заява чи не перше констатовання совітським достойником факту неврожаю, а не недороду на Україні. В дальшій частині промови Скрипника є уступ про політику партії в національній справі, якій дуже дипломатично констатує, що в цій справі все є гаразд, хоч і разом з ним існують певні хибні й перекручування. «Тут зрозуміло, — говорив він, — як і в інших галузях, є досить великі груднощі і перекручування, але беручи в цілому, ми маємо більше закріплення моці і єдності нашого вільного, братерського союзу пролетарських соціалістичних республік» («Ком.» ч. 84 з 12. IV). В промові Медведєва є згадка про ті висловки щодо селянських застроїв, які зробив правий єретик Фрумкін при об'їзді України. Висловки Фрумкіна такі, що все село обурюється на робітничу класу, все село йде проти робітничої класи. Правовірний сталінець Медведєв з тим, розуміється, не погоджується: він сам об'їхав п'ять округ і бачив просто протилежне: наш наступ, мовляв, на глитая дав великий товчок бідняцько-середняцькій масі в напрямі об'єднання її навколо влади рад («Ком.» ч. 84 з 12. IV). В промові Постоловського є згадка про Шумського, з якої, як-що вона правдива, можна думати, що комуністична партія буде святкувати ще одну «перемогу» над націоналістичним ухилом. «У нас є відомості, — заявив цей делегат, — що тов. Шумський вже зрієє своїх помилку і таким чином зробив те, що ми мусіли заставити його зробити рік або півтора тому. Це полегшило боротьбу проти зради, проти шумскізму, але скільки б це полегшило боротьбу в минулому на протязі минулого року, коли б партія примусила т. Шумського зробити це рік тому» («Ком.» ч. 84 з 12. IV). Безумовно українськими спостереженнями і впливами слід пояснити ту характеристику сучасної ситуації на місцях, яка подекуди стрічається в промовах окремих делегатів. «У нас не хватає пропагандистів і активістів взагалі, щоб вести перед в переборюванню всіх тих груднощів, що стоять перед нами» (з промови Давілевської, «Ком.» ч. 84 з 12. IV). «Коли я питаю тепер, чи здатний наш апарат виконати велетєські завдання, що їх перед ним поставила п'ятирічка, го примуше їй сказаги, що за теперішнього стану він на це нездатний» (з доповіді Затєнського, «Ком.» ч. 89 з 18. IV). «Де-які колективи розпадаютьєя, бо туди пролазить глитай, тягне за собою середняків, а біднота не може їм чинити опору» (з промови Плотнікова з Артем'ївського, «Ком.» ч. 84 з 12. IV). «Опоргунистичні елементи партії, національно-буржуазні елементи й троцькістч провадять боротьбу за вплив на кадри молоді» (з промови Корсунова, «Ком.» ч. 84 з 12. IV). «Загострення класової боротьби в селі і в місті заховане і одверге, явне й таємне. Разом з тим партія доведетьєя стикнутися з окремими виявами зневір'я в план будівництва соціалізму... Зневір'я виявляється серед де-яких прошарків країни, серед окремих груп робітників, які недавно прийшли на завод. Це зневір'я проникло в нашу партію і заразило окремих її членів. Не тільки зневір'я, але й опір маємо ми з боку ворогів до здійснення соціалістичного плану. Як наші класові вороги і маловіри говорять про таке будівництво, як Дніпрєльєстан? Дніпрєльєстан — говорять вони, — є це не що инше, як циліндр на голодранці... Все це й викликає вагання, хитання, сумніви в окремих менш стійких членів нашої партії, навіть і у старих лєнінців» (з промови Постишева, «Ком.» ч. 85 з 13. IV). Всі наведені нами уступи і цитати взяті, за винятком одної, з дебатів, які провадилиєя по доповіді ЦК, яка складала центральний пункт в праці конференції. Але де-що характеристичне можна знайти й при обговорєнні інших пунктів порядку денного, передовсім при обговорєнню п'ятирічки. Окремі фрази в промовах окремих делегатів

(домагання допомоги розвитку Одеси у Триліського, необхідність розгортання промисловості на прикордонному Правобережжю у Левицького і т. д.) свідчать, що впливи місцевих настроїв і місцевої ситуації де в чому відбилися і тут. Але проте скрізь переважав підхід загально-союзний і загально-партійний. Українські екскурси, низку яких ми навели, це лише епізод, тільки випадок, з якого не робиться дальших висновків. Загальний напрям конференції суворо дотриманий в тому стилі й характері, який вказаний московським політбюро. Вірна підпора центрального комітету ВКП — КПБУ — не зрадила тим надіям, які покладав на неї загально-союзний центр.

Якими підготовчими заходами вдалося добитися цих результатів? Як сталося так, що з тих правих ухильників, на яких стільки громів сипалося на конференції, ні одного не було на ній чи, будши на нарадах, ні один не насмілювався забрати голосу? Про це мовчить совітська преса. Не спирається на цьому так само голова ППУ Баліцький, промову якого ми згадували; говорять він лише про заходи «контр-революціонерів» і ухильників, скромно замовчуючи свої власні контр-заходи. Поставлене нами питання отже доводиться залишити без відповіді.

* *
*

З 1-го по 15-те березня в совітській Україні був переведений двохтижневий заощадження, який, як твердить совітська преса, з ініціативи місцевих організацій був продовжений до 1 квітня і таким чином обернувся у місячник заощадження. Останніми днями оголошено результати цієї кампанії за притягнення засобів населення до совітських ощадних кас. Само собою совітські чинники, зобов'язані урядовим оптимізмом, мусять впевнювати, що кампанія дала гарні наслідки. Але розгляд тих даних, які наводяться показують, що хитрий совітський громадянин просто таки обдурав совітську владу. По попереднім даним про результати кампанії заощаджень виявляється, що за березень прибуло нових вкладників в ощадні каси в порівнянні з числом їх на 1. III — 41,3% — число цілком поважне; натомість збільшення вкладів за цей місяць вносить лише — 7,6%. Таким чином виходить, що совітський громадянин, підлягаючи натиску, вкладником каси став, але подбав про те, щоби вкласти до неї, як найменшу суму. В результаті фінансові наслідки кампанії є мінімальні, ощадні каси з перше півріччя не перевели того збільшення вкладів, яке передбачалося згідно з планом, й виконання за перше півріччя становить лише 42% річного плану. Так сумнівно виглядає успіх кампанії, не зважаючи на те, що кампанія в багатьох випадках набрала характеру примусовості. «Комуніст» (ч. 88 з 17. IV), з якого ми взяли також наведені вище дані, з приводу цього пише так: «У практичній роботі ощадкас і молодого активу під час кампанії були і помилки і дуже шкідливі для розвитку ощадної справи перекурення принципу добровільності. Дальше вивчення матеріалів кампанії покаже очевидно багато таких вчинків, які не відповідають принципам ощадної справи, а поки що ми вкажемо на деякі з них вже виявлені. У деяких колективах фабзавкомні організували перевірку вступу до ощадкас, при чому вимагали документів про вклади, це в основі суперечить законів про гарантію цілковитої таємниці вкладів. Були випадки, коли, видаючи зарплату, передавали цілий заробіток або частину його цілим колективом до ощадкас без добровільної і на те згоди кожного трудящого зокрема. В наслідок цього було стихійне масове забірання назад вкладів. Нарешті були випадки, коли збирали у прямому розумінню цього слова гроші за попередньою передплатою на масових селянських зборах». Не треба бути пророком, щоби сказати, що при все більш виразному і очевидному упадкові совітської валюти з усіх заходів совітської влади збільшити засоби ощадних кас не може нічого вийти. Це є річ незрівняно більш складна й трудна, ніж перевести сотки резолюцій з виявом відданності совітській владі і комуністичній партії.

Ударна кампанія по переведенню українізації минула. Закінчився тиждень українсько-російського зближення. Відбувся похід пролетарського Донбасу для опановання українською культурою. Починаються будні. А як вони виглядають, це показують такі факти. В Харькові окружна комісія українізації обслідувала стан українізації апарату в низці установ і знову виявила, що по-деяких установах до цієї справи ставляться дуже недбайливо. В Управі трамваю, напр., адміністрація майже нічого не зробила для українізації апарату. Де-які установи, що мусіли надіслати 10-15 квітня своїх співробітників на іспити до курсів українознавства, цього не зробили («Ком.» ч. 91 з 20. IV). З 1 березня в Харькові формально розпочався трьохмісячник української культури. Фактично ж, не зважаючи на те, що минуло вже півтора місяці, трьохмісячник розгорнувся мляво. Особливо відстають у цьому профспілки («Ком.» ч. 90 з 19. IV). В Макіївці українські письменники улаштовують вечір української літератури; місцеві культурні працівники призначають його перед концертом, який має йти безпосереднє після їхніх виступів. Про те, який настрій в зв'язку з цим складається у аудиторії, свідчить така одержана письменниками під час виступів записка: «Товарищі! Ви сьогодні говорите і все его ідють в пусту. Пожалуйста себя і нас не мучайте». А про те, які причини цього, говорить друга записка одержана під час виступів: «Більшість населення Макіївки — українці, але русифікувалися, бо тут усюди панує руська мова. Приїхавши сюди розвучиши розмовляти українською мовою. По цей день ніякого переведення українізації не було, га й чи буде переводитися, бо тут є досить людей, що зривають українізацію». («Ком.» ч. 85 з 13. IV).

Так виглядає практика українізації! Так відмінна вона від декларативних заяв і гучних резолюцій!

В. С.

Лист із Женеви.

Несприятливо складаються для нас ауспіції в Женеві цієї весни, коли має вирішитися питання про правне становище української еміграції.

З одного боку українське питання, яке поставлено на порядок денний справою про визнання за українськими емігрантами права на власну національність, викликає в де-яких колах певну нерішучість: де-хто просто боїться підійти до цієї *problème immense*.

З другого боку — росіяне всіх сил докладають, щоб не припустити до щасливого вирішення, навіть часткового, питання, чисто юридичного — про правне становище української еміграції. Москалі вдалися до відповідних чинників з надзвичайно ворожим для нас меморіялом і мобілізували усіх своїх найліпших знавців, на чолі з відомим знавцем міжнародного права бароном Нольде.

Та найгірше звісно те, що ця праця наших ворогів знаходить собі підтримку... з українського боку. Останнім часом стало відомим щось впрост неймовірне: до Женеви надійшов протест з боку українців. Яких? Дуже жаліємо, що не можемо вже сьогодні подати до загального відома назви тієї організації та імен тих Іуд, які на це зважилися.

Отже не диво, що проф. О. Шульгинові, який в дану хвилию фактично один у Женеві представляє інтереси українських організацій, що недали

йому свої уповноваження з Парижа, Праги, Варшави, Букарешту, Царьгороду та Харьбина, приходиться дуже тяжко, одстоюючи їх, оті інтереси, і проти ворогів і проти «добрих людей».

В тяжкій боротьбі за загально-національну справу може він буде певен, що співчуття й підтримка всієї організованої і патріотично-настроєної української еміграції на його боці.

Женець.

„Не так ті вороги...“

(Лист з Волині).

З надрукованого в цьому числі комунікату Тимчасової Ради Луцького Православного Чесно-Хресного Братства читачі побачуть, що навколо того Братства велася завзята боротьба між українцями і останніми могиканами покійної російської імперії, що в невеликій кількості залиш лися ще в Польщі. Хоч і нечисленні ті останні*), але на своєму боці, щоб не сказати на чолі — вони мають вищого православного ієрарха — митрополита Діонісія.

Після революції 1917 р., коли на Волині мінялася влада разів скільки, останні члени Луцького Ч.-Х. Братства, здебільшого колишні російські урядовці, розпоряджали майном Братства (земельними участками і будинками) сказати би — по інерції, бо за тих бурхливих часів місцевим українцям, по сугі й по ідеї єдиним правним господарям у справах братства, не до того було.

Коли нарешті західня Волинь опинилася у межах Польської держави, то цей status quo ante тривав автоматично далі. Користуючися тим станом переходовим, що близький був до анархії, митрополит Діонісій присвоїв собі незаконне право зверхности над братством, — незаконно й самочинно, бо братство Луцьке мало свій статут автономний, затверджений ще 300 літ тому грамотою короля Зигмунта III, а в релігійних справах мало ставропіцію, тоб-то підлягало константинопольському патріархові.

Митрополит Діонісій спочатку тільки благословляв Раду Братства, далі він почав затверджувати обраного голову Братства і членів Ради; пізніше він уже почав призначати голову і членів Ради, нарешті в 1928 р. почав по своїй волі розпоряджати майном Братства, напр. відняв од нього каплицю Іверської Божої Матері і оголосив її «общепархіальним достоянням». Затвердження давнього статуту Братства митрополит гальмував усіма можливими способами, бо стан анархії й безправія був йому більш вигідний, ніж поворот Братства до давніх прав і привилеїв.

Господарство Братства опинилося в руках недостойної людини, яка допускалася зловживань на сільки безсоромних, що проти них почали протестувати навіть чесніші члени Братства з росіяні. Коли до Варшави поїхала делегація від українців—членів Братства і освітила митрополитові стан річей, домагаючися усунення нечесного господаря, він з циничною одвертістю сказав:

*) Те РНО (Русское Національне Об'єднання).

— Да, у него есть грѣшки, но онъ мнѣ нуженъ.

Коли справа з затвердженням давнього статуту Братства наближалася до бажаного кінця, митрополит Діонісій робив «внесок» до того статуту, поправку до якогось параграфу, — і статут знову мандрував з одного міністерства до другого «*для uzgodnienia*», — і це тяглося місяцями, роками.

А тим часом «*нужный человекъ*» шахрував доходами Братства, як своїм власним майном, і горюючи вже Раду Братства, бо фактично стає уповноваженим самочинного і неправного зверхника Братства — митрополита.

Українці, члени Братства, втрапивши надію дійти свого права мирними засобами і не можуть бути мовчазними свідками розкрадання братського майна, примушені були звернутися до влади, тоб-то до воєводи Волинського з протестом проти зловживань господаря. Воєвода призначив адміністративну ревізію справ Братства; вона викрила такі зловживання, що воєвода мусів передати справу прокуророві для притягнення вишого чи вищих до кримінальної відповідальності.

Тим часом митрополит, поки переводилася ревізія, розпустив попередню Раду Братства, з якої де-хто вийшов сам, щоб не брати на себе відповідальності за зловживання, — і призначив нову раду з росіян, ворожих до українців, зробивши, зрештою, ніби уступку цим останнім, призначивши на 7 членів Ради двох українців: інж. Пилипчука і пан-отця Павла Пащевського: п. Пилипчук одрікся участі в такій Раді, а всіма поважаний наш пан-отець не міг цього зробити, не накликаючи на себе гніву і помсти Блаженного Владарки, який не розбірається в засобах боротьби з невідомим йому українцями (справа з відлученням од церкви д-ра Річчеського).

Воєвода пробував дійти до порозуміння з митрополитом і утворити Раду Братства з перевагою в ній українців, бо воно було б справедливо не тільки з погляду історичних традицій, але й з фактичного стану річей; росіяне складають ледве 1% православною населення Волині. Але всі спроби дійти до порозуміння не довели ні до чого, і це примусило воєводу піти на розрив з митрополитом і призначити тимчасову Раду Братства з самих українців, доручивши їй впорядкувати зруйновані і заплутані справи Братства і скликати, коли буде повернено старий статут і створити нову, загальні збори членів братства, які і оберуть постійну Раду.

Тяжке й трудне завдання стоїть перед тою тимчасовою Радою, але вона мусить взяти його на свої плечі, вражаючи це за національний обов'язок свій.

На цей раз вороги переможені, коли б тільки не нашкодили «добріі люде»...

М. Л.

3 міжнародного життя.

Англійські вибори: головні лінії й перспективи.

Наблизвся час англійських виборів. Як тепер уже офіційно проголошено, 10 травня парламента — розпущено, 20-го призначено останній термін для виставлення кандидатів, а самі вибори стануться 30-го числа поточного місяця.

Це — офіційно. Фактично виборча кампанія уже в повному рухові й притягає вона до себе пильну увагу цілого світу. Преса уже сьогодні означає їх, як найбільшу політичну подію поточної весни, а то й цілого поточного року. І це з тої причини, як то справедливо зауважує з цього приводу «*Journal de Genève*», що Велика Британія в колі світових народів має своє, цілком особливе місце, що вона його здобула не тільки своєю

державною могутністю, але й своїми політичними традиціями та універсалізмом своїх інтересів.

Парламентські вибори в Англії являються не тільки внутрішньою справою цієї країни, як то нормально для інших держав. Англійські вибори безсумнівно явище міжнароднього характеру. По-перше, ці вибори в наслідок своєю на довгий час дають уряд, що в його безпосереднє завдання входить означити політичну долю одної четвертини цілого людства. По-друге, це вже стало історичним фактом — внутрішня політика Англії завжди дає глибокі впливи на політику всіх інших, особливо, європейських держав, спричиняється часто навіть до важливих змін їх політики, начеб то зовсім внутрішньої. Так, на сьогодні можна чекати, що зміна парламентської консервативної більшості в Англії, яка може статися у наслідок виборів, мабуть таки потягне за собою раліше чи пізніше аналогічну зміну в багатьох інших державах. А зміна британської політики що-до таких питань, як обеззброєння, репарації, проблема вільного торгу, або, скажемо, відношення до совітів, — без зсумніву спричинилася б до переорієнтації цілої Європи, поставивши її політику на інші, ніж сьогодні, шляхи. Не уникаємо тих впливів і ми. Бо як наприклад привернення нормальних англо-совітських дипломатичних зносин та відтворення спроектованого в 1924 році Мак-Дональдом і Раковським договору, — а про це представники Labour Party в голос говорять на виборних зборах, — скріпивши на деякий час большевиків, порушило б тим певні політичні обрахунки і пошкодило б нашим інтересам. Бо коли, — як то ми не так зле доводимо, — і можна працювати не безуспішно, не маючи за собою англійської допомоги, то працювати проти англійців — неконечне трудніше.

Три партії стали на боротьбу за депутатські мандати: консервативна, ліберальна та трудова (Labour Party): крутиться коло них ще й четверта — комуністична, але значіння цих останніх в Англії таке нікчемне, що їх ніхто просто не бере до обрахунку, бо ж мали вони в останньому парламенті одного депутата, а в майбутньому — мабуть не матимуть жадного. Між вказаними трьома партіями мандати розподілялися у такий спосіб: консерватори — 413, Labour Party — 152 і ліберали — 42.

Парламентські їх взаємовідносини за останні роки були такі. За війни і після неї до 1922 року в парламенті панувала консервативно-ліберальна коаліція на чолі з Ллойд-Джорджем. У цьому році консерватори покинули коаліцію, дістали на виборах більшість і склали свій партійний кабінет. Через два роки консервативна влада, бажаючи перевірити настрої народні за приводу зміни системи вільного торгу на систему протекціонізму, розпустила парламент і потерпіла на виборах значну поразку. Але більшості не дістав ніхто. Сталося те, що в Англії трапляється дуже рідко, і чого англійці дуже не любять, а саме: трюхкутлик з парламентських партій. Найбільшу відносно кількість мандатів мали консерватори, але вони не захотіли скласти якої будь коаліції, і влада припала до рук Labour Party, що була підтримана лібератами. Кабінет Мак-Дональда простояв у влади кілька місяців, продовжуючи вільство політику попереднього кабінету. Коли ж він виявив наочно надто велику симпатію до ССРС, визнавши совіти de jure та спроектувавши з ними дуже невигідний для Англії договір, консерватори за допомогою певної частини лібералів скинули його. На виборах того ж таки року тяжко потерпіли, як ліберали, так і Labour Party, бо ж перші втратили 116 мандатів із 158, а другі — 41 із 193. Консерватори ж дістали із 615 мандатів — 413, себ то таку більшість, якої майже не знає історія англійського парламентаризму. З цією більшістю і правили вони під провідом Болдвіна країною на протязі останніх п'яти літ.

Тепер знову настав час перевірки народніх настроїв. Всі три партії виставили своїх кандидатів майже по всіх округах, і англійцям доведеться вибирати одного не з двох, як вони звикли, а з трьох. Як відомо, англійська виборча система не знає перебалотировок. При двох кандидатах це майже не має значіння, бо депутатом стає той, хто дістав абсо-

лютну більшість. Але при трьох кандидатах абсолютна більшість дуже часто перетворюється у відносну, і до парламенту попадає таким чином той, хто не завжди має за собою більшість у виборній окрузі. Цей факт, що вносить до виборів елементи випадковості, дуже небезпечний для обох буржуазних партій Англії, бо ціла буржуазна верства, поділена на два табори, розбиває тим голосом, даючи тим у виборній грі певні шанси їх спільному противникові — Labour Party.

З цієї причини на самих початках виборної кампанії в англійській опінії поширився був здогад, що вибори дадуть повну перемогу трудовій партії, яка, хоч і не має більшості в країні, може дістати більшість у парламенті. Залучали були навіть і голоси про необхідність ліберально-консервативної згоди уже в процесі виборів, аби вирвати з рук трудовій партії перемогу. А в тім колаїції не складено й досі, мабуть не буде її складено й зовсім, бо в поступі виборної праці виявилось, що Labour Party не така вже одностороння і не така злютована, як то могло з боку здаватися.

Справа така. Labour Party часто звуть партією соціалістичною, і на перший погляд це має свою рацію. Партія входить до складу ІІ Інтернаціоналу і кілька літ тому вожді її навіть виголосили для неї марксизм, як обов'язкову доктрину. Сам Мак-Дональд, Гендерсон та інші входять навіть до екзекутиви названого Інтернаціоналу і наче б то вважають обов'язковим для себе його постанови. Більше того, ще кілька років тому в рядах партії можна було нарахувати певну кількість членів, що були наче б то чистими комуністами. Але, як це доводилося вказувати на цьому місці, англійські соціалісти взагалі мало подібні до соціалістичних континентальних. Досить вже згадати хоч би той факт, що сам Мак-Дональд ходив що-неділі до церкви й виголошує там навіть проповіді про любов до всіх ближніх, не минаючи й буржуазії і т. в.

Не подібна до соціалістичних партій континенту й ціла Labour Party, а до того за останні роки вона ще й різко міняла свою минулу фізіономію. За той час, коли партія тримала в своїх руках владу, лідерам її на досвіді довелося переконалися, що постанови Інтернаціонала — це одню, а державна практика — щось інше. Довелося ж наприклад Мак-Дональду всупереч тим постановам, з одного боку приймати жваву участь у придворному життю англійського короля, а з другого — обмежувати право на самоозначення народів в Індії — загрозою гарматного порядку, а в Єгипті — загрозою морського бомбардування. Ці факти вказали англійцям на те, що Labour Party не така вже страшна для британської державності, і що в майбутності, перейшовши через більший досвід, вона стане ще менше страшною.

Тому до цієї партії цілими пачками стає вступати різного роду інтелігенти, — люде, що не мали нічого спільного ні з робітництвом, ні з соціалізмом. Це були, головним чином, ліберали радикального крила, незадоволені Ллойд-Джорджем, чи просто люде того порядку, що кидають свою партію, коли вона перебуває в заєпаді, шукаючи більшого простору для своєї чинності, а то й просто — для кар'єри. Наплив до партії цих елементів, а Labour Party потребувала їх, бо їє така вже вона багата і а інтелектуальні сили, — з одного боку прихмарив соціалістичне її забарвлення, з другого — викликав відповідну реакцію в лівому її крилі, що стало в обороні соціалістичної чистоти партії.

Конфлікт цей наростав давно, але з силою вибухнув він зразу ж на початках виборної кампанії. Ліва частина партії відбула свій спеціальний конгрес і винесла резолюції, суперечні з тактикою головного партійного лідера. Сам Мак-Дональд, як здається, уступаючи впливам зліва, одією із головніших точок виборної програми поставив відтворення сприяливої політики що-до совітів, яку він був провадив, стоячи на чолі кабінету. А один із видатніших членів партії Сноуден, міністр фінансів у робітничому кабінеті 1924 року, зробив навіть у парламенті сенсаційну заяву про те, що для майбутнього кабінету Labour Party не обов'язкові міжнародні договори, складені попереднім буржуазним кабінетом і ратифіковані консервативною більшістю кабінету. Заява — остільки нечувава для англійського

одповідаль ого політика, така образлива для почуття англійської гідності, така шкідлива для британського міжнародного престижу, що Мак-Дональд тут же у парламенті мусів її спростувати. Але зробив він це досить легко, ачею, додавши ще до того й оговорку: — поки я буду лідером партії, яка говорить про те, що в Labour Party криза зайшла досить далеко. Явна річ, що такого роду факти не дуже то можуть спричинитися до успіху партії на виборах.

Не дуже то злютогоаю приступила до виборів і партія лібералів. На чолі її стоїть Ллойд-Джордж, уельський маг і чарівник, як часом звуть його в Англії, людина, що здобула собі, правом чи неправом, инша річ, великої слави за часів великої війни. Сам король виїхав був зустрічати його на двірець, коли він повернувся до Лондону з Версальської конференції, а такого роду факти раз на століття трапляються в історії Англії. Але слава його за останні десять літ підупала, виявилася в ньому ріси ігноранта, демагога і легковажної людини, разом з тим занепада і партія його, колись така славна в історії британського парламентаризму, і число її депутатів знизалося до нікчемної цифри чотирьох десятків.

На цих виборах Ллойд-Джордж поставив своєю метою відтворити колишню величність своєї партії. Партія його підупала, але має наготові колосальні гроші, які Ллойд-Джордж здобув для неї тим, що в час свого прем'єрства направо й наливо за великі суми продав права на рідного роду шляхетські титула, до яких так охочі в цілому світі ново-зобогатілі міщає. Маючи ці засоби, лідер лібералів забезпечив партії могутню пресову підтримку і виступив із грандіозним планом припинити англійську безробітницю, що стала з часів війни хроничним явищем економічного життя його батьківщини.

Але підійшов він до тої проблеми не з того кінця. Англійська безробітниця охоплює собою більше мільйона людей, і цифра ця має характер стаціонарний. Виникла вона не в наслідок війни, як це було майже в усіх європейських країнах, і не тому, щоб фінансовий стан в Англії згіршився. Змнилися економічні обставини в цілому світі, переломилася технічно світова індустрія, геремістилися ринки й центри продукції, а особливо, відбилось це на тому, що було до цього часу основою індустріального першества Англії, — на вугільній індустрії. Виявилася, що Англія перейшла за межі своєї індустріальної можливости, а тому й частина її робітництва зосталася без праці. Такого роду кризи вирішуються лише дуже радикальними засобами: реконструкцією цілого промислу, перерозподілом робітництва по промислових галузях, колонізацією то-що. Усе це й робить консервативний уряд, але наслідки його праці ще не виявилися, бо не настав ще час того виявлення. І більше мільйона робітників увесь час живуть на забезпечені їм державні субсидії, завважаючи тим державну скарбницю.

І цей факт використаний Ллойд-Джорджем з метою виборної агітації, і використаний в чисто демагогічний спосіб. У своїй партійній програмі він обіцяє виборцям вирішити питання безробіття в два-три роки. Для цього, на його думку, досить було б витратити якусь сотню-другу мільйонів фунтів стерлінгів на перевести в грандіозному масштабі рідного роду публічні праці, зачинаючи з перебудови англійських міст та кінчаючи перебудовою усіх англійських шляхів. План цей у безробітних безперечно буде мати певний успіх, і вони можуть віддати значну частину своїх голосів ліберальній партії, але в самій партії він не викликав однодумного захоплення. В шерехах англійських лібералів, як наслідок колишньої слави її, єсть багато поважних економістів, видатних фінансистів, і ці люди з рішучим осудом поставилися до демагогічного плану свого лідера, а де-хто з них висловився в такий спосіб і на виборних мітингах. Як здається, і сам Ллойд-Джордж відчуває, що з тим він далеко не заїде, бо, як повідомляють газети, при останньому своєму виступі запропонував він консерваторам на всякий випадок зговоритися з ними про коаліцію в парламенті. Консерватори мовчки перейшли над пропозицією ліберального лідера.

Нелегке становище на виборах і у консерваторів. Закордонна політика Labour Party їм не по дорозі, демагогічні плани Ллойд-Джорджа їм не личать. А до того, як то завжди буває з партіями, що довго перебували у влади, популярність консерваторів пригасла і так мовити — пилем припала. Бо який уряд, ніде і ніколи не може задовольнити усіх потреб, виправдати всі надії, виконати всі вимоги, доробити до кінця свої плани. Не міг цього всього зробити й англійський консервативний уряд, ще й тому, що після влади Labour Party дістав п'ять літ тому назад у спадщину загибельний загальний страйк, катастрофальні наслідки якого ще й досі відчуються в економічному життю англійського населення. Тому то консервативна партія, зваживши обставини, вирішила виступити на виборах з дуже простою і скромною програмою. Зформулювати її можна в таких коротких словах: — Будемо робити те, що робили за останніх п'ять літ. Коли це до речі, — дайте нам знову парламентську більшість.

Хто з трьох переможе? Замість своєї відповіді на це наведемо цитату з газети «Journal de Genève», що поставила собі таке саме питання:

Од пророцтв що-до можливих результатів англійських виборів рішуче утримуємося. Щоб виправдати таку обережність, досить нагадати, що в 1924 році лисг Зінов'єва, який спровокував таку завірюху, що в ній потопився уряд Labour Party, з'явився у світ всього тільки за чотири дні до виборів. Кто міг би гарантувати, що та чи інша партія не має в запасі такої несподіванки, яка на передодні виборів усі перспективи може поставити до гори ногами?

Сучасне міжнародне становище цілком виправдує наведену обережність Женевської газети.

Observator.

Маленький фельетон.

Англійська делегація!
Фунти, фунти, фунти...
Паради, декорації, —
Два кроки до мети.

Англійці роздивилися:
Ну, бізнес — чорта з два.
Почухались, скривилися...
Скривилась і Москва.

Англійська делегація
Купила самовар.
Одна орієнтація:
На світовий пожар!

В. Валентин.

З преси.

Російська газета «За Свободу» (ч. 114 з 30 квітня с. р.), що виходить у Варшаві, говорючи про заснування в Празі «Української Національної Ради», на чолі якої

«стали б . член Директорії проф. Швець і лідер українських соціал-радикалів (?) Шаповал»

подає такі подробиці в додаток до тих відомостей, які вже були в пресі (див. «Тризуб» ч. 11 (167) — «З преси»):

«Рада організувала українське правительство, яке носить назву «Генеральний Секретаріат» і яке випускає найближчим часом маніфест до українського народу. В цьому маніфесті говориться про близьке визволення всіх українських земель од влади окупантів: большевиків, поляків і румунів і про відновлення української держави».

В зв'язку з цим повідомленням газета говорить про

«значче оживлення чехословацької політики в українському питанні»

та підкреслює, що

«визначний член Ради Шаповал підтримує зв'язок з чехословацьким посланником у Варшаві п. Гірсою, якого вважають в чехословацьких дипломатичних колах за одного з кращих знавців «русского вопроса».

В «Ділі» (ч. 99 з 5 травня с. р.), яке бере цю звістку з польської преси, є ще й таке:

«Про Підкарпатську Русь, яка є під чехословацькою владою, відозва нічого не згадує. В маніфесті згадується, що «майбутня Україна матиме радянський устрій з виключенням комуністичних принципів».

Почекаємо обіцяного маніфесту.

А втім вже ці деталі досить характеризують новопоявлене «правительство» та пояснюють, кому саме потрібно було його раптове створення, яке нічого крім нового розбрату та розгардіяшу не може принести. Не дурно ж свого часу цій звістці так зраділо «Возрожденіє» (ч. 1360 з 21. II).

* *
*

Наділяючи українською землею жидів, творячи все нові й нові жидівські колонії на Україні, окупанти особливо люблять підкреслювати сприятливе ніби-то відношення українського населення до цієї операції, що її скеровано проти його життєвих інтересів. Які в дійсності відносини між тубільним населенням і жидівськими колоністами, що оселилися на його прадідівській землі, — нам не раз вже доводилося на сторінках «Тризуба» виявляти. Большевицькі експерименти викликають загострення національної ненависти і призводять вже сьогодні до тяжких конфліктів, загрожуючи ще тяжчими в майбутньому. Вина за них спадає на організаторів цього шкідливого й ганебного експерименту — жидівської колонізації на українській землі — на совітську владу. Ось остання новина з цього поля.

«Еврейское Телеграфное Агентство» повідомляє з Москви, що «в Запорізькій окрузі закінчився процес селян, які кілька місяців тому напали і погромили жидівську колонію «ИЦА». Під час селянського терору, який тягся кілька місяців, де-кількох жидівських колоністів померло з переляку і від переслідувань. Суд присудив до смертної кари п'ять селян» («За Свободу» ч. 114 з 30 квітня с. р.).

А «Разсвѣтъ» ч. 18 з 5 травня с. р., подавши цю звістку, поруч з нею друкує таке:

«ЕТА» повідомляє, що в Криму буде наділено для жидівської колонізації нові землі з тих, що їх забирають у осіб, які обробляють наділи наймаюю працею».

З попереднього числа тієї ж газети довідуємося, що

«совітське правительство виасигнувало цього року на жидівську колонізацію 3.110.000 карб. Колонізаційна кампанія в Крими починається в березні».

Отже не зважаючи на вже пролиту кров, окупанти далі ведуть своє.

* *
*

Національна платформа РСДРП підлягла критиці і «Дней». Звісно, орган п. Керенського виступає не проти кінцевих висновків платформи що-до «самоозначення» і «сепаратизму» — «вырвать съ корнем!», — а проти тієї хиткості і двозначності, якими до тих висновків російські ес-деки приходять. Підкресливши, як основну рису платформи, її «двусмысленность», газета пише:

«в коментаріях до платформи діалектична хиткість та внутрішня протилежність проступають з особливою яскравістю. Усякому «так» товаришує своє «ні», або таке «але», яке переводить «так» на «ні»...

І автор ес-ер по-батьківському навчає своїх товаришів ес-деків:

«Бо — говори «так», говори «ні»! Не говори і «так», і «ні»!

«Особливість» платформи що-до Грузії викликає гостре заперечення «Дней», і не позбавлене цікавості.

«Наше заперечення направлене, звісно, не на те, щоб поширити особливу вимогу «платформи» з Грузії на другі «окупированья» країни, а навпаки — його скеровано в бік прирівняння Грузії «к общему положению».

«Общее положение» всіх поневолених сьогодні Москвою народів — це «общий», спільний ідеал всіх росіян, якої б фарби чи одтінка вони не були.

* *
*

В останній книжці «Розбудови Нації» (ч. 3-4) находимо замітку: «Українці й Союз Народів», де пишеться таке:

«Необхідно звернути увагу українського загалу на слідуюче засідання Ради Союзу Народів. Одне питання торкатиметься безпосередньо української еміграції. Ходить про участь українського відпоручника в працях дорадчого органу при комісарові для справ еміграції, др. Ф. Напсеєві».

Згадавши про заходи в Женеві проф. О. Шульгина, «Розбудова Нації» зазначає, що він

«спирається на повновласть Українського Центрального Комітету в Варшаві» і що «згодом ще й інші організації українських емігрантів передали повновласті проф. О. Шульгинові».

Далі замітка переходить до

«готових декларацій, які мали б підписувати українські емігранти»,

і пише:

«Здавалосьби, що все стоїть гаразд. Чому не підписувати? — Та це ж «національна справа»!».

Отут саме й починається:

«Проте трохи инакше усе представляється, коли взяти на увагу, що проф. О. Шульгин не тільки серед українців, але й серед чужинців відомий також, як «Міністр Закордонних Справ Української Народньої Республіки». Ось це й є осередком ваги цілої «акції». Кожну підписану заяву мають використовувати для демонстрації впливів політики табору УНР. Треба визнати, що підхід до справи дуже зручний. Але чи цей підхід є гідний «національної справи»?

Далі йде наука проф. О. Шульгинові,

«що він не сміє зловживати малою поінформованістю значної кількості українських емігрантів»,

та взагалі «ініціаторам українських заходів у Женеві», які «не сміють забувати», що це

«є ділом цілої української еміграції через громадські організації».

Нагадавши про «політичних емігрантів з інших земель України, під Польщею й Румунією», орган «Проводу» поясняє

«промовчування цього факту вже цілком розкриває карти».

А звідси висновки. І ось які:

«А тому, коли справу й далі провадитиметься під кутом інтересів групи з цілком виразною орієнтацією, різні організації українських емігрантів змушені будуть піднести свій протест перед широким може навіть міжнароднім форумом».

Поставивши вимогу

«скликання міжорганізаційної конференції»,

орган «Проводу» кінчає:

«а до того часу всі, хто одержав декларації для підпису мусять звернути їх до проф. О. Шульгина з домаганням скликання міжорганізаційної наради».

Ми докладно навели зміст замітки, подавши з його багато виписок, щоб читачник сам міг судити про те, чого хоче «Провід» і як він до того йде. В цьому ж числі «Тризуба» на іншому місці дано належну оцінку цій ганебній, деструктивній вихватці «Проводу Укр. Націоналістів», який вважає за слушне виступити одверто проти справи, що має загально-національне значіння, намагаючися її загальмувати і зруйнувати. Тут просимо тільки наших читачів порівняння міркування «Розбудови Нації» з виступами російської преси яка все робила, щоб перешкодити нашій праці в Женеві. Сього часу наводимо ми відповідні виписки з «Посл. Новостей» з 14 лютого с. р., які говорили так:

«Перед нами нова спроба самостійників використати чисто гуманітарну установу, якою являється високий комісаріят допомоги біженцям і дорадчий комітет при ньому, з метою пропаганди політичної».

З цього приводу тоді («Тр.» ч. 10 (166)—«З преси») ми писали, що російська газета

«вирішила побити всякий рекорд совісности».

Мусимо перепросити «Посл. Новості». Виходить, що ми помилялися. Пальма першенства що-до цього, на жаль і на сором, як бачимо, безперечно належить українському організації, саме організації «Проводу Українських Націоналістів». «Розбудова Нації», як що схоче, то може тими пальмами поділитися хіба-що ще з отими «патріотами», які вже похопилися виправити «протест» до Женеви.

* *

*

В російській газеті «Новое Время» (ч. 2397 з 27 квітня с. р.), що виходить у Білграді (Югославія), надруковано великий допис за підписом М. Манглера про діяльність Українського Т-ва «Просвіта» в Білграді. Помінаючи той факт, що взагалі українській організації чи гурткові трудно спромогтися на похвали від такого україножерського органу, як «Новое Время», все ще було б гаразд, бо допис багато говорить про діяльність й розвиток Т-ва «Просвіта», коли б не сакраментальна вставка такого характеру:

«На чолі Т-ва «Просвіта» стоїть Г. І. Будзь, галичанин українець, що всією душею любить Україну і великий русофіл»

Одною ложкою дьогтю зіпсовано цілу бочку меду. Аге цікаво ще й те, що автор допису — п. М. Манглер сам причетний до Т-ва «Просвіти» по театральним справам.

Хто винен в цій невинній добавці — чи редактор «Нового Времени», чи сам автор, чи саме Т-во «Просвіта» із своїми настроями?

Комунікат

Гимчасової Ради Луцького Православного Чесно-Хресного Братства.

Тимчасова Рада Луцького Православного Чесно-Хресного Братства, взявши в свої руки керівництво справами Братства, які знаходяться в повному занепаді, визнала необхідним познайомити православну людність Волині з історією Братства від часу його заснування аж до останніх часів і сповістити про ті завдання, які прийдеться виконати Тимчасовій Раді, щоби привести всі справі Братства до повного порядку, відновити його стародавні традиції, повернути Братству всі йому належні права й привілеї та його колишнє почесне становище на Волині.

Ото-ж, року Божого 1619-го, з почину Ігумена Черчицького монастиря, Герасима Микулича, зібралися були перші основоположники Братства, шляхта Волинська, п. п. Лаврентій Древицький, чашник волинський, Михайло Гулевич-Воютинський, підсудок луцький, Хведір Святополк князь Четвертинський, Юрій князь Пузина, Христофор Словицький, подстолий землі Волинської, та інші. Постававши засьлувати Луцьке православне Братство Чесного Хреста, зібрані основоположники звернулися до короля польського Зигмунта III і року 1619-го одержали від короля грамоту, в якій були зазначені завдання Братства, а саме: діяльність просвітній й добродійній та заспокоюваній релігійних потреб волинської православної людности. Братство одержало право ставити церкви, школи, шпиталі й притулки для старців і сирот. Братство складалося з

православної шляхти, міщан і селян і йому належали ґрунти, будинки й фундуші, затверджені королівськими грамотами.

«Ніхто перешкод і утруднень в чинності Братства ні в чому не повинен ставити і не може ставити на вічні часи», так стоїть написано в грамоті короля польського, Зигмунта III.

На підставі цієї грамоти Братство приступило до будови церкви Чесього Хреста зо шпитаєм і притулком при ній. Ґрунт під ті будівки закупив од Фірлеїв братчик Юрій князь Пузица й подарував його Братству.

Патріярх Костянтинопільський Кирило Лукаріс благословив Братство на його працю, давши йому отаку грамоту:

«Силою св. Духа постановляєм і вчинішим нашим соборним писанієм на віки утверждаєм і на такий статут церковнаго Братства благословляєм шляхетних князів і панів і шаховних міщан луцьких в пресвітлій Державі Його Королівської Милости Великого Короля Польського, як християньського Государя піддаєх і Нашого смирення синів достолюбезні х, статут ім свій братський в повній силі держати».

Далі Патріярх Єрусалимський Феофан, маючи уповагаєнья від Костянтинопільського та інших східних Патріярхів, встановив права Братства такими словами:

«Цією патріяршою соборною грамотою оповіщаєься і узнаєься, що Божественна Церква Животворного Хреста Господня, воздвигаеться і маюча бути устроєна по нашим Патріяршим Ставропігіям, находящаяся в вышечименованій Епископіі Луцькій в Богохраимому місті Луцьку, да буде і да іменуєься Патріяршею Ставропігією, як і выші Ставропігіі по всюди буваючі і да перебуває вільна і непошраема ні від якої особи, хоч бы Архиепископа і Епископа, вільно визнаючи і маючи оду главу своего, Патріярха Костянтинопільського, як справляющего пастыря, і від нього всякого устрою, суду і правління чекаючи і приймаючи» (Пам. Вр. Ком. для разбора древн. актовъ, т. I, № 4).

Користаючись такими привілеями, Братство розвинуло широку культурну і благодійну працю. В числі членів Братства, крім волинської православної шляхти, міщан і селян, записані є в пам'ятнику Братства отакі видатні й славетні особи, як архимандрит, а пізніше митрополит Київський Петро Могила, гетьман Іван Виговський, Марія Мазепица, гетьманова мати, Марія Гулевичева. Були братчиками також і запорожці: полковник Костянтин Вовк, сотник Андрій Данилович і Семен Скороход та інші.

Отакі були славетні початки нашого Братства, отака була його світла минувшина. Бували правда й темні дєраз годни дихолїтїя, як війни шведські та козацькі, часті пожежі, то що, але завше Братство, укрїплюючись духом, перебувало скрутну добу й вставало з руїни.

Але справжній заєпад Братства, його моральний і матерїальний упадок розпочався в раз з подїлом Польщі.

Попавши під владу московського самодержавія, Братство почало падати, а від 1803 р., коли згорїла брацька церква, залишилось більш як 80 літ в повній руїні.

Року 1871, московська влада надумалась відловити Братство, щоб зробити з нього осередок московського впливу на людиньсть Волині. Про це свідчить явно отакі й пункт нового статуту, наданого Братству: «Главчая цель братства — очищение почвы от вреднаго влияния католичества и иудейства, возвышение и укрепление духа православия и российской народности в крае».

З того часу Братство й покоїлось по московській дорозі, стало московською фортецею на Волині. До Братства позанписувались всі агенти московської влади, починаючи від генерал-губернаторів аж до справників, щоби «укрепить російську народность в крае». Далі Братство попало в руки «союза русского народа», а чим був на Волині отой «союз», про те кожному добре відомо. Коли після революції 1917 р. почала розпадатися Російська Імперія, а після остатньої московсько-польської війни західня

частина Волині увійшла в склад Польської Річипосполитої, члени Ради Братства, що залишилися ще з московських часів, добрали до себе ще кількох нових членів, але про те Братство не повернуло до своїх давніх історичних традицій і залишилось надалі огнищем московського духу на Волині, а його майже прийшло до повного занепаду.

Тимчасова Рада Луцького Православного Чеснихрестого Братства, взявши в руки його справу, поставила собі завданням, впорядкувати всі заплутані діла Братства, виробити для цього статут, викинувши з нього всі сліди московських ворожих впливів, які довели Братство до морального й матеріального занепаду і, повернувши до світлих традицій, основаних на грамотах королів польських і патріярших благословєствах, на стародавніх правах і привілеях повернути нашому Братству ту його моральну високу вартість, яку воно мало на Волині колись, до московських часів, яку воно повтало і, з Божою помічю, буде мати на далі.

З непохитною вірою, що зверхня влада Річипосполитої Польської поставиться до нашого Братства також прихильно, як ставилась до нього світлої пам'яті королі польські — Зигмунт III і Владислав IV, тимчасова Рада Братства, відкидаючи геть все, що до нього за московських часів пристало і полизало його духову вартість, стремітєме відновити стародавню традицію Братства, повертаючи йому його колишні і його давні права і привілеї.

Уповаючи на Божу поміч, приступасмо до праці.

Луцьк, 21. IV. 29.

Лиж. П. Пилипчук Голова.

Дир. Р. Шкляр. Секретарь:

Мих. Савицький, Скарбник.

Члени:

Д-р Левицький Мод.,

Адв. Черевко Юрій.

До 4-го З'їзду Укр. Прав. Парафій у Франції.

Парафії Української Православної Церкви у Франції переступають 4-ий рік свого існування.

За прикладом минулих років з цього приводу призначено церковний з'їзд делегатів парафій, що відбудеться в суботу дня 25 травня о 10-ій год. ранку в помешканню церкви 96, Brd Auguste Blanqui, Paris 13-e.

Тяжке лихоліття, що поставило українську церкву за кордоном під тягар емігрантського життя, кладе всюди свої негативний відбиток й не дозволяє поставити так дорогу ділянку церковного життя на певні ноги.

Але і та праця, яка тут провадиться, ті змагання до кращого, що до нього прагне наша церква на вигнанню, свідчать, що велика робота поповлюється і наші земляки не позбавлені можливости в найтяжчі часи нашої відірваности від України молитися в своїй церкві.

В четверту річницю існування українських православних парафій у Франції на цьому місці варто побажати як найкращого успіху й розвитку цінної кожному українському серцеві церковної справи нашої.

До 6-го З'їзду Укр. Емігр. Організацій у Франції.

В справі скликання 6-го з'їзду Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції
Генеральна Рада вдялася до громад з таким обіжником :

- 1) З'їзд має відбутися у Парижі 25-26 травня ц. р.
- 2) Порядок денний з'їзду:
 1. Відкриття з'їзду.
 2. Обрання Мандатної Комісії.
 3. Доклад Мандатної Комісії.
 4. Обрання Президії з'їзду.
 5. Прийняття нових членів Союзу.
 6. Привітання.
 7. Доклад Ген. Ради та Ген. Контрольної Комісії.
 8. Доклади з місць.
 9. Демісія Ген. Ради та Ген. Контрольної Комісії.
 10. Обрання нової Ген. Ради та Ген. Контрольної Комісії.
 11. Біжучі справи.
 12. Закриття з'їзду.

3) Про час прибуття п. п. делегатів прохасться повідомити Ген. Раду заздалегідь, щоб можна було зустріти п. п. делегатів та зарезервувати мешканья.

4) Про внесення спеціальних докладів чи змін в порядку денному, які можуть запропонувати п. п. делегати, прохасться так само повідомити Ген. Раду заздалегідь.

5) З'їзд має початися у суботу о 9-ій годині ранку 25 травня, з тим щоби по можливості присвятити цілий день роботі. 26-го праця з'їзду почнеться рівно о 8 пол год. до 11 год. рано. В 11 год. члени з'їзду будуть присутні на паныхиді по б. п. Головному Отаманові С. Петлюрі, о 12 год. відвідають його могилу. Між 12 і 1 год. відбудеться, за участі членів з'їзду, відкриття бібліотеки імени С. Петлюри у Парижі. Від 3-ої год. дня до 7-ої з'їзд продовжує засідання. Після закінчення засідання відбудеться товариська вечеря.

6) Що до формальностей в справі з'їзду, то нагадується, що делегати мусять бути обрані Заг. Зборами Громад в кількості від кожних 10 осіб — один, при чому не повні десятки рахуються за повні (прикл.: від 17 осіб — два і т. и.). Делегати мусять маги посвідки від своїх Рад, в яких свідчилось би про їх обранья, право бути на з'їзді і репрезентувати відповідну організацію.

Від Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції.

В ч. 3-4 с. р. органу Проводу Українських Націоналістів «Розбудова Нації» в замітці «Українці і Союз Народів» уміщено заклик од редакції згаданого органу до української еміграції повертати не підписуючи петицію до Високого Комісара Ліди Націй в справах біженців, яку свого часу запробкувала і розіслала Ген. Рада Союзу Укр. Емігр. Орг. у Франції.

ції для підтримання заходів проф. О. Шульгина що до визнання Лігою Націй української національності українським емігрантам, яких кваліфіковано досі як росіян. Відмічаючи цей нічим не виправданий, безприкладний факт агітації на руку московських єдино-єділимців, Ген. Рада Союзу У. Е. Організацій у Франції доводить до відома громадянства, що підписування петицій вже закінчилося і дало результати, які вказують на повну солідарність цілої еміграції не з людьми, які не дають собі звіту з того, що роблять, а з тими, що виявляють творчу широко-національну ініціативу на користь еміграції і національної української справи взагалі. Найліпшим доказом цього є те, що навіть значна кількість членів партії націоналістів не тільки самі підписали петицію, а в багатьох місцях брали на себе ініціативу збирання підписів.

Коли б і на цей раз зусилля національно думачої частини української еміграції в Лізі Націй провалилися, то, очевидно, треба було б вивуватців шукати не так в стані ворогів, як в стані своїх добрих людей, що, прикриваючися овечою шкурою ідеалів і принципів, виявляють таку національну нетактовність, яка межує з злочином.

Обов'язком організованої української еміграції є не тільки заплямувати таку поведінку, але і рішуче поборювати її.

.....

З широкого світу.

— В Лондоні відбулося засідання «трьох», яким Рада Ліги Націй доручила вистудіювання питання про меншості.

— Югославський уряд передав бувшу італійську концесію експлуатації водних сил Далмації спеціальній французькій компанії, яка зобов'язалася побільшити продукцію електричної енергії з 110 міль. кіловат до 900 міль. Концесію видано на 50 років, після якого строку все майно і інсталяція переходить до Югославської держави.

— Роскопини Геркуланума під керівництвом проф. Маґоні за останній час дали багаті результати. Крім сили цінних річей, статуй і т. и. відкопано і розчищено цілий патріційський будинок з усім майном і приладдям.

— Нова монета Папської держави буде бита в 20 лір золотом і 5 лір сріблом.

— Варшавський касаційний суд, переглянувши справу Войцеховського — зменшив кару першої інстанції з 10 років в'язниці до 5.

— Еспанська королівська родина мала виїхати на відкриття Севільської виставки 7. V. 17. V. переїде вона до Барселони, куди прибуде і вся еспанська ескадра.

— В американському штаті Джорджія пройшов ураган; вбито 20, ранено 100 душ.

— Помер у Лондоні вел. кн. Михайло Михайлович.

— В Бомбеї вибух страйк 130.000 робітників текстильної промисловости.

— 26 квітня повернулася до Англії парламентська комісія реформ в Індії т. зв. Комісія Саймона. Для попередження ворожих маніфестацій з боку комуністів і індусів поліція організувала сильну охорону залізничного двірця Вікторія.

— Подорож папського представника кардинала Гаспарі на Беле-дентинські урочистості на горі Касін обернулася в всенародню італійську маніфестацію.

— За зостанній час у Берліні відмічено багато самогубств дітей шкільного віку.

— Процес Ратича, вбивці кроатських депутатів в Білгородському парламенті, почнеться в кінці травня.

— Французька академія написів заслухала доклади Дюнана і Пуадебор про розкопани і досліди в Сирії старовинного міста Біблоса і решток візантійської й римської культур.

— Річне свято французької авіації у на Венсенському аеродромі коло Парижу відбудеться 19-20 травня.

— Англійські авіатори Вільямс і Дженін, що вилетіли з Кроуельса для побиття рекорду віддалення, спустилися в Караші, пролетівши 6.650 кілометрів без спуску за 50 год. 48 хв. Хоч вони й не побили світового рекорду (7.166 кілометрів за 65 год.), але проте їхній рейд на гігантському моноплані нової англійської конструкції вказує на великий прогрес англійської авіації.

— Румунський уряд впровадив проєкт закону про зміну абітурієнтських іспитів для тих, що закінчили школи, з недержавною мовою; надалі ці іспити будуть провадитися не румунською мовою, а відповідними мовами меншостей.

— Шведські фабриканти автомобілів виправили в кругосвітню подорож два автомобілі, які пересічуть Європу з Стокгольму до Гібралтару, об'їдуть Африку, через Суец дістануться до Азії, переїдуть її до півострова Малакка, перепливуть до Австралії, покинувши яку, висядуть в Чілі, звідки піднімуться аж до Канади, в якій знову сядуть на пароплав, щоб повернутися до Швеції. Подорож розрахована на два роки.

— В Мадриді відбулася виставка проєктів пам'ятника Крістофору Колумбові.

Президія Громади Старшин 6-ої Січної Стрілецької дивізії з жалем сповіщає старшин і козаків 6-ої дивізії про передчасну смерть сотників

Косара і Март'янова

Президія Громади.

7 травня 1929 року.

Хроніка.

З Великої України.

— В Академії Наук. — Перший відділ УАН ухвалив відрядити акад. Кримського та Левченка для архивної праці до Криму, а акад. Грушевського — на Кавказ.

— Історично-Філологічний відділ УАН вирішив заслужати при відділі під головуванням акад. Багалія комісію, що вивчатиме соціально-економічну історію України в зв'язку з історією революційних рухів в другій половині XVIII та в XIX в.

— Історично-Філологічний відділ УАН ухвалив підняти клопотання про відновлення Царгородського археологічного інституту, забезпечивши в ньому участь українських учених. («Пр. Пр.» ч. 85 з 13. IV).

— Нові академічні видання. — Вийшли з друку такі наукові книжки: Н. С. Васильєв — «Про головні прикмети будови механізмів» (нім. мовою). Ця праця є 2 випуск XII тому збірників фізично-математичного відділу.

— Записки фізично-математичного відділу під редакцією акад. І. Шмальгаузена, том III, вип. 3.

— Акад. А. Кримський та М. Левченко — «Нові згадки до життєпису Степана Рудавського» («Пр. Пр.» ч. 85 з 13. IV).

— Скрипник — академик. — Президія науково-дослідницької катедри марксизму та лєнінізму при УАН ухвалила обрати на дійсного члена катедри Скрипника «зважаючи на ту велику роботу, що її провадить тов. Скрипник як у галузі економічних питань, так і в галузі теорії марксизму та лєнінізму». («Ком.» ч. 78 з 5. IV.).

— Тримісячник укр. культури в Харькові розпочався 1 березня й проходить дуже мляво. Культурний відділ харківської окружної професійної ради підкреслює, що професійні спілки Харькова за півтора місяця не виконали і 15% плану. («Ком.» ч. 90 з 10. IV.)

— Вечір укр. культури в Києві відбувся 16 квітня в театрі ім. Ів. Франка. Виступали на цьому вечері укр. письменники й артисти державної опери й театру ім. Франка. В фойє театру була виставка укр. кілематографії, укр. образотворчого мистецтва й книжок державного видавництва України. («Пр. Пр.» ч. 86 з 14. IV).

— Знайдено пам'ятки укр. мистецтва. — В московських музеях відкрито цінні пам'ятки старої укр. різьби на дереві, які уявляють собою складний іконостас роботи 1693 р., хрест 1695 р. та інш. Наукові укр. кола підняли клопотання про повернення цих річей на Україну. («Пр. Пр.» ч. 83 з 11. IV).

— Виставка німецької графіки на Україні. — Спілка німецьких графіків улаштує в Харькові виставку німецької графіки. Після Харькова виставка переїде до Києва й Одеси. («Пр. Пр.» ч. 85 з 13. IV).

— Нові робфаки. — Цього року контингент прийому на робфаки значно поширюється. Крім того, в ряді округ організуються нові робфаки. Найбільше робфаків організується при інститутах народньої освіти. Такі робфаки, зокрема, буде організовано на Артемівщині, Житомирщині, Полтавщині та Херсонщині, кожний на 80 чол. Робфаки, на 40 чол. кожний, буде засновано при інсти-

тутар. нар. освіти в Харківі, Кам'яні-на-Поліллі, Київі та Чернігові. Нові робфаки будуть також організовані, кожний по 40 чол., при харківському вегетинарному інституті, білоцерківському та полтавському с.-г. інститутах, харківському художньому інституті, одеському млинарському технікумі, рубжанському хемічному технікумі та індустриальному технікумі на Запоріжжі. («Ком.» ч. 79 з 6. IV).

— Правила прийому студентів в 1929 р. — Колегія Наркомосвіти УССР видала правила прийому студентів до укр. високих шкіл в 1929-30 р. Для робітників та селян встановлено певний контингент. На медичних факультетах представляється 25% місць фершалам, а в педагогічних інститутах 10% місць для учителів. («Пр. Пр.» ч. 77 з 4. IV).

— Закривають церкви й синагоги. — Придубська міська рада ухвалила передати новий собор під музей та міську бібліотеку. («Ком.» ч. 77 з 4. IV).

— Кайдацький районний рад на Дніпропетровщині передаю приміщення Бр'яньської церкви, яку збудували акціонери Бр'яньського т-ва на відзначення 300-ліття царювання династії Романових. («Ком.» ч. 93 з 23. IV).

— У містечку Криве Озеро на Першомайщині закрито дві синагоги. Одну передано під 4-х річну школу, другу — під кустарно-професійну школу.

— У Дніпропетровському будинок хоральної синагоги передано під клуб швейників. («Ком.» ч. 77 з 4. IV).

— Українізація. — Окружна комісія українізації почала 10 квітня перевірку знання укр. мови серед службовців харківських установ. До державних курсів українознавства на перевірку запропоновано відрядити всіх службовців, що мають першу категорію 1927-28 р., знання яких

На перевірку мусять прийти і службовці, що ще досі не склали іспитів. Тих службовців, що не з'являться на іспит без поважних причин або одержать третю категорію — звільнятимуть з посади без попередження та без сплати вихідної допомоги, — як запевнює харківський «Комуніст» (ч. 79 з 6. IV).

— Харківська окружна комісія українізації обслідувала стан українізації в низці установ і знову виявила, що по деяких установах до українізації ставляться «дуже недбайливо». В управі трамваю адміністрація майже нічого не зробила для українізації апарату. «Комісія оголосила догану адміністрації трамваю і звернулася до робітничо-селянської інспекції з проханням притягти винних до відповідальности». Видали такого грізного наказу для них, хто не хоче українізуватися, а відчається усе тільки доганою. («Ком.» ч. 91 з 20. IV).

— Антисемітизм. — Бюро окружного партійного комітету в Київі ухвалило постанову про посилення боротьби з антисемітизмом. У Київі, як відзначило бюро, посилюлися прояви антисемітизму, як на підприємствах та установах, так і серед червоноармійців нового набору, молодшого командного складу, а також у вищих школах і серед безробітних. Деякі партійці й комсомольці самі виявили себе антисемітами. Досі партійні, комсомольські, професійні й інші організації не приділяли потрібної уваги боротьбі з антисемітизмом і в окремих випадках навіть замовчували прояви антисемітизму. («Ком.» ч. 90 з 19. IV).

— В Миколаєві на заводі ім. Марти серед робітників вирито низку випадків антисемітизму. До цієї групи антисемітів пристали й члени компартії. У котельному цехові, напр., підчас обідньої перерви група робітників, серед яких було 5 партійців, почали душити жиду робгора і вимагали його тіло фарбою. У електроремонтному цехові один робітник партієць инакше не називає дру-

того робітника ж як «жидівською мордою». Комсомольці беруть приклад з партійців. Один робітник обливав у морози жидаробітника холодною водою. Анти-семітські прояви на заводі — явища не випадкові. («Ком.» ч. 93 з 23. IV).

— На хуторі Михайлівському виїздна сесія глухівського окружного суду розбирала справу анти-семіти і ствердила існування національної ворожнечи серед частини робітників на цукроварні. Винних у знущанні над жидом Двоскиним засуджено: п'ятьох — до 2 років в'язниці кожного, кількох до 1 року примусових робіт, решту ж до в'язниці — на строки від 6 до 3 місяців («Ком.» ч. 89 з 18. IV).

— Селянський терор. — У с. Ріжку на Винничині вчинено замах на селянина Нагірного. Заарештовано трьох селян.

— В с. Котельній на Житомирщині селяне вчинили замах на редактора стінової газети. («Ком.» ч. 78 з 5. IV).

— У с. Степановому на Київщині пострілом через вікно забито секретаря сільської ради й селянина Антона Бондаревського. («Ком.» ч. 81 з 9. IV).

— У с. Іванівці, Червонолуцького району на Лугащині, забито засупника голови сільської ради — Савіна. («Ком.» ч. 88 з 17. IV).

— Р о с т р і л и. — Куп'янський окружний суд засудив до розстрілу селянина Кармазінова за те, що поранив стрілом через вікно сільську активістку з села Милованки, Кабальського району. («Пр. Пр.» ч. 77 з 4. IV).

— Виїздна сесія Дніпропетровського окружного суду засудила до розстрілу з конфіскацією майна селян Яковлева та Михайла Батогія за вбивство в селі Богуславі, Павлоградського району, комсомольця Бойка. Кільки інших обвинувачених засуджено до в'язниці на термін від 1 до 10 років. («Ком.» ч. 81 з 9. IV).

— Ніжецький окружний суд, розглянувши справу групи селян, які активно боролися з большеви-

ками під час горожанської війни. Шестеро засуджено до розстрілу, двох — до в'язниці по 10 років кожного, чотирьох до в'язниці по 3 роки кожного і 2 до в'язниці по 1 року. («Ком.» ч. 97 з 27. IV).

— «Цар Михайл II». — В 1922 р. в с. Комісарівці на Криво-ріжжі на зборах селян, сектантів-мальованців, такий Жмурчук, бувши санітар з військового шпиталю, проголосив себе за «царя» Михайла II, користуючися своєю схожістю з братом вол. царя Миколи II. Сектанти зібрали для свого «царя» шість з половиною фунтів золота, після чого він поїхав до Києва, де замовив собі корону та мантию. Цікаво одмітити, що в цій короні та мантиї Жмурчук відкріто сфортографувався і потім роздавав свої фотографії між людьми. В 1925 р. у с. Смильці на Гусятині Жмурчук був на зборах мальованців, де в короні і в мантиї тажов оголосив себе за царя Михайла II, після чого заложив по селах осередки своєї противітської організації. Сам Жмурчук переховувався на хуторах Михайлівських Тельнівського району у заможних селян Закревських, де йому було влаштовано в колодязі підземну кімнату на глибині 6 метрів. Не-щодавно ЧК викрила місце перебування Жмурчука, але він легко не здався і, зранку до вечора відстрілюючися, зробив коло 400 стрілів. 20 квітня гуманський окружний суд почав розбирати справу цього «царя». На лаві підсудних «цар Михайло» — Микита Жмурчук, «цариня Ольга» — Сухарьова та ще 29 підсудних. Жмурчука та Закревських Івана й Василя засуджено до розстрілу. Одного обвинуваченого засуджено на 10 років в'язниці, Сухареву й ще 3-х на 8 літ, решту на менші строки. Виправдані тільки двоє. («Ком.» ч. ч. 88, 92, 96 від 17, 21 і 26. IV).

— Викриття противітської організації. — В с. Ново-Павлівці Межівського району на Дніпропетровщині викрито большевиками противітську ор-

ганізацію сектантів-іоанітів, на чолі якої стояла прикличка Ізраїл на Кронштадтського — Колдретяко. Організація вела проти-со-вітську роботу протягом кількох років й брала участь в терористичних актах проти членів компартії. Знайдено також заховану зброю. («Ком.» ч. 80 з 7. IV).

— С о в і т с ь к а к о о п е р а ц і я — На виїзній сесії Харківського окружного суду, на процесі золочівських кооператорів, представник райсільспілки заявив, що зловживання в кооперативі набрали таких розмірів, що із 115 ревізій, які проведено за рік — 95 закінчилися судом. («Ком.» ч. 75 з 2. IV).

— Р о с т р а т и п р о с о в і т с ь к и х к о о п е р а т и в а х набирають хроїчного характеру. На Старобільщині по одній споживчій кооперативі за два роки рострати становлять 22.300 карб. («Ком.» ч. 89 з 18. IV).

— В Б у д я с ь к о м у р о б і т ь н и ч о м у кооперативі рострати вносять 60.000 карб., чим зовсім підірвано діяльність кооперативу. Через халатність керівництва не можна навіть виявити, хто саме зробив рострату. До відповідальності притягнуто завідувачів двох крамлиць, правління і ревізійну комісію. («Ком.» ч. 95 з 25. IV).

— А н г л і й с ь к а п р о м и с л о в а д е л е г а ц і я й У к р а ї н а. — Деякі члени англійської промислової делегації пробули пару днів і в Харькові для озайомлення з загальним станом укр. машинобудівництва і з'ясування потреб укр. промисловості у машинах. («Пр. Пр.» ч. 85 з 13. IV).

— Х л і б з с о в. п е к а р е н ь. В Луганському один робітник знайшов у хлібі цілу гайку. Не, допалки, цяхи, кіньський волос і т. п. часто також трапляються в хлібі. («Ком.» ч. 79 з 6. IV).

— Н а К и ї в с ь к і й ф а б р и ц і «Київ-Одяг» 65% робітників — жиди. («Пр. Пр.» ч. 86 з 14. IV).

— У в а г о н н и х к р е м е н ч у ц ь к и х м а й с т е р н я х не-

довироблено проти плану 133 вагонів через піяцтво та самуляцію робітників. («Ком.» ч. 80 з 7. IV).

З укр. життя

— З'їзд укр. агрономів у Львові. — У Львові відбувся третій красвий з'їзд укр. агрономів. З'їзд був присвячений справі годівлі домових тварин. З'їзд вирішив в найближчому часі заснувати спілку для контролю молочности корів, пасішницькі кооперативи, рибальські спілки та годівлі шовківниці. Звернено належну увагу на збут свиней. («Час» ч. 163)

— М у з е й в о л и н с ь к о ї старовини й етнографії. Луцька укр. гімназія заложила у себе музей волинської старовини і етнографії. Мета: зберегти пам'ятки рідної старовини та ознайомлювати з ними учнів гімназії, щоб вони навчилися шанувати рідне минуле й самі їх збирали. («Час» ч. 165).

† В е л и к а в т р а т а. — П р я ш і в щ и н а понесла велику втрату. 25 квітня с. р. навика упокоївся громадський діяч, директор пряшівської учительської семінарії д-р Олександр Дзіяк. Небіжчик був одним з тих небагатьох на Пряшівщині людей, які розуміли, що врятування українського народу від словакізації може бути досягнено лише народницькою роботою, а ніколи — москвофільством. Тому українська пісня, танок та наше народне мистецтво знаходило у нього підпертя. Одною з найбільших його заслуг, яку він зробив Пряшівщині, це — перша Руська (українська) вистава. Для звеличання української культури, для демонстрації, що руськи ще живуть і на Пряшівщині, він приклав багато зусиль для упорядкування відповідних концертів, причому були випадки, що іє раз запрошувалися й українські артисти-емігранти, яким він виявив багато уваги й правдивої української гостинності. Небіжчик був милою лагідною вдачею. На смертній

постелі вже в непритомності з його грудей вирвалися слова: «Ти — русин! Ти мусиш гордий бути на те, що ти русин». Ці слова можна віднести й до його самого, бо він не тільки зберіг свою народність, але багато спричинився до культурного піднесення дорогої йому Пряшівської Русі. Нехай легким пером буде йому рідна земля.

— Шевченківське свято в Кишиневі. — В квітні кишинівська укр. громада відсвяткувала Шевченкові роковини. Концерт складався із співу та декламації. Закінчено свято укр. гімном. Замість вступного присутні зібрали понад 1000 зейв на поміч студентам в Полєбрадах. («Час» ч. 165).

Газетні звістки.

— Числа без кінця. — Всеукр. конференція партії започаткувала знову частку ком. партії. Петровський ствердив, що в партії «є багато опозиції різних напрямків». «Троцькісти», «риковці», а особливо на Україні «шумісисти» — це щось в роді націонал-комуністів. Всі вони викликають нелад в комуністичній партії. Петровський заявив, що уряд уважатиме всіх опозиціонерів за ворогів пролетаріату й усунє їх з поверхні політичного життя безоглядно, бо їх розкладова робота загрожувє небезпечною передовсім «з уваги на оживлення діяльності українських шовіністів». («Діло» ч. 99).

— Повстання на Кубані гана на Кавказі. — З Риги повідомляють, що ніби то проти-большевицький рух на Кубані прибрав характер повстання. Повстанці зайняли Ставропіль, здобули там великі склади амуніції та зброї. Відділ червоної армії в Ставрополі перейшов на бік повстанців. На Кубані відділ козаків нападає на установи кубанської округи. З Ростова вислали відділи спец. війська ПІУ для

подавлення повстання. В перших сутичках було багато вбитих і раниених. В Ставропільській окрузі большевицьке військо обстрілювало з гармат три села, які геть зруйнувала. («Діло» ч. 97).

— Борогьба з совітами в а с е л і. — В с. Комісарівка біля Кривого Рогу прийнято ухвалу — не приймати інструкторів та агрономів, присланих для переведення колективізації господарства.

— В с. Олексіївка, на Запоріжжі, селяне побили т. зв. робітничу бригаду, що перебула на село, щоб агітувати за побільшення площі засіву.

— На с. Малишівка, коло Мелітопольно, селяне не дозволили присланим до них інструкторам репарувати господарчі машини, мотивуючи це тим, що в-осени за це ремонтування совітська влада забере від них увесь урожай. («Час», ч. 162).

— Труси по селах. — По обчисленню «Комуніста» в Харківській окрузі змобілізувано 25.000 робітників; їх поділено на кільканадцять відділів і розіслано під урядовим керівництвом трусови селян та реквізувати збіжжя. («Час» ч. 162).

— Меморіал г справі укр. і білоруської меншостей. — Англійський полковник Мальон склав комісії трьох для справ меншостей меморіал у справі української та білоруської меншостей в Польщі. Він обм'явчує польські глєст у переслідуванні цих меншостей. («Діло» ч. 98).

З життя укр. еміграції

У Франції.

— 3-тя річниця св. пам. С. Петлюри. — З приводу 3-ої річниці св. пам. С. Петлюри в неділю 26 травня мають одправити в Українській Православній Церкві в Парижі (96, Бульвар Огюст

Блякні) о 10 год. вранці заупокійну службу Богу, а по ній па-нахиду. Потім од будеться лігія на могилі.

— Одкриття укр. бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі має відбутися 26 травня с. р. о 2 год. в день. 11, Square Port Royal. Paris 13.

— З життя Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі. За останній час почали надходити такі часописи й журнали: «Сурма» — місячник, «Записки Укр. Наукового Інституту» в Берліні, «Новоє Vremia» з Ужгороду, «Український Хлібороб» в Бразилії, «Вістник», двохтижневик з Вінниці, «Світ дитини», ілюстрований місячник із Львова, «Богословія» із Львова, «Подільський Голос» із Тернополя. Крім того сотн. Забелло з Царьгороду надсилає «Odlu Yurt» азербейджанською мовою, де містяться статті про Україну та українську справу.

— Книжки й різні часописи надійшли від таких осіб: п. п. В. Королева (з Чехії), Є. Овчарко (Пам), В. Сапінського (Полєбради), О. Семєніз (Зальвведель), пані Р. Микитюкової (Париж), д-ра Мод. Левицького (Луцьк), проф. В. Біллова (Варшава), І. Липовецького (Варшава), М. Гаврилюка (Париж), Недолі-Цибульського (Софія), полк. В. Філоновича, (Прага), М. Алтоненка (Париж), М. Бремєва (Париж), Черкаського (Омекур — Франція), пані Пердрізе (Париж) та від інших, які не побажали ставити своє ім'я.

Сенат Укр. С.-Г. Академії повідомив, що має надсилати видання Академії. Редакція «Тризува» та книгарня при ній постійно постачають Бібліотеку книжками.

За місяць квітень в чигальні Бібліотеки заготовано 45 відвідувань.

Укр. Центр. Комітет в Варшаві асигнував на розвиток Б-ки 50 зл. та перевів самооподаткування чле-

нів Управи Комітету. Цей же Комітет розпочав акцію збірки серед інших Комітетів та організацій у Польщі.

— Концерт пані С. Вербицької та В. Ємця. — 3-го травня в салі «Дому Артистів» по запрошенню Федерації Французьких Артистів відбувся концерт української музики при участі співачки пані Софії Вербицької та бандуриста п. В. Ємця.

Попереду ніж цитувати самий концерт вкажемо на те, що Федерація Артистів являється, так мовити, квінт-есенцією всього артистичного і мистецького Парижу; до її складу належать всі відомі артисти всіх галузів мистецтва, а також письменники і політичні діячі. Оце перед такою добірною публікою, що заповнила втерть залу «Дому Артистів» довелось виступити українським артистам.

Отож пані Вербицька майстерно вилвила промову про українське мистецтво, музику і зокрема про народне українське музичне мистецтво — кобзарське і після цього почався самий концерт. Особливим успіхом користувались номери дуєтні, що давали повну міру і толкості українських згуків і великого мистецтва обох виконавців, яким довелось на бажання публіки виконати вдвічі проти наміченого програму. Після самого концерту, який зробив на присутніх велике враження, наші артисти були оточені густою сіною бажаючих персонально подякувати за вищу насолоду, яку вони мали. Не минула загальна цікавість і бандуру, яку оглядано з усіх боків із здивованням і інтересом.

Українське мистецтво мусить бути глибоко вдячне шаловним артистам за достойну репрезентацію його перед цим артистичним Парижем, що вже після хору Кошниця, після хору «Думка» і їхніх виступів навчився розуміти і глибоко цитувати українське згукове мистецтво.

В Польщі.

† Інж. Олекса Хала. (посмертна записка). — Бл. п. інж. Хала Олекса народився дня 5 жовтня 1896 року в селі Дубові-Мехериці пов. Бердичівського на Київщині від батьків Йосипа та Марії з дому Гігельманів.

По укінченню 4 класів мужеської гімназії в Києві в році 1917 вступив він до українського війська, в якому перебував без перерви до 1923 року. В листопаді 1920 року покійний разом з військом Укр. Нар. Республ. перейшов на еміграцію до Польщі, перебуваючи до року 1923 в таборі інтернованих в м. Калішу. За той час укінчив таборову гімназію Ім. Т. Шевченка, а по зложенню матуральних іспитів виїхав до Праги з метою укінчення в цій школі. В тому ж році він вступає на Відділ Мірничий Празької Політехники, а 25 лютого 1928 року дістає диплом інженера. 18 липня 1928 року повернув він знову до Польщі і одержав посаду в Окружнім Земським Уряді в Кракові. Під час останнього перебування у Кракові бл. п. інж. Хала захорував на сухоти горла, а 28 березня 1929 року з год. 11,30 в полудне помер в шпиталі св. Лазаря. В суботу дня 30 березня о год. 15 відбувся похорон на Раковисььким кладовищі у Кракові. На похоронах були присутні найблизчі приятелі покійного, представники від української еміграції та місцевої української колонії, а також і від Земського Уряду.

Після жалібної служби Божої в цвинтарній каплиці, труну понесли на плечах своїх друзі покійного. Службу Божу відправив свящ. О. К. Семашко. Перед труною емігранти несли вінки, зложені від близьких друзів по вищій школі, від Головної Управи Спілки Інж. і Техн. в Варшаві, від Філії Спіл. Інж. і Тех. у Кракові та від співпрацівників в Земським Уряді.

Після скінчення жалібної служби Божої над труною помершого коротеньке, але чуле останнє слово сказав Голова Краківського

Відділу Укр. Центр. Ком. та Філії Товар. Інж. і Техн. у Кракові п. С. Суходол, закінчуючи такими словами: «Невтомний працник на полі національного визволення, палкий патріот сьогодні покидає наші ряди і відходить в инший світ в час найбільшого розквіту свого життя та сил. І ось ми зараз стоїмо над новою відкритою могилою одного з найкращих синів нашої батьківщини, цього скромного, як дитина, увічтвого, лагідного лицаря народу. Леся Українка сказала: «Не ростуть квітки в темниці»... В'януть і гнидуть воли там де немає такого сонця ясного, неба блакитнього, зірок прекрасних, річок веселих, широкого поля зеленого, не чути і пісень козацьких та веселого гоміну дівочого. Плачемо сьогодні ми тут над могилою нашого брата, плачуть і там наші рідні батьки та матері під тяжким ярмом московським.

Ти, дорогий брате, жив як усі ми, котрих ти покинув, одною лише мрією про поворот у свою рідну хату. А там далеко сидить коло вікна твоя рідна матуся, проливаючи святі сльози, та виглядає нетерпеливо, очікуючи повороту свого соколика ясного.

Люта безжалосна смерть одним махом своєї сграшної коси знищила вмиг усі мрії. Чимало вона вже унесла з нашої родини дорогих братів, чимраз збільшуючи кількість оцих жовтих сумних могил.

Коли нарешті ти вже нас покинеш, зла недоле?

До Тебе, Боже Всесильний, Владико Неба і Землі, ззертаємо усі ми свої благання; оборони нашу родину від лютого ворога людства та не попусти зложити кісток своїх на далекій чужині, дозвожь хоч ще раз перед останніми часами свого земного життя побачити рідні лани та славу і волю нашої могостралальної нації, а Тобі, брате, дай Боже щасливий шлях в новім небеснім життю».

В неділю 7-го квітня після служби Божої в Каплиці православної свящ. О. К. Семашко була відправлена панахида по помершому. С. Н.

— Святкування Великодня у Тарнові (Польща). В тарнівській колонії українських політичних емігрантів святкування Великодня (5-го травня) було сполучено з ушануванням пам'яті Тараса Шевченка.

Ініціатива святкування та усі турботи по його організації були взяті на себе місцевою Управою Відділу Українського Центрального Комітету, на чолі з головою Управи — п. Савлучинським.

Після спільних розговин, в яких взяли участь політичні емігранти разом з їх родинами, були проголошені д-ром М. Кудрицьким, та п. Г. Боднаром промови. В натхненних словах був окреслений політичний, та національний дух нашого тєня і пророка Тараса Шевченка, після чого присутніми було відспівано «Заповіт», та «Ще не вмерла України». Згадали також промови про сучасний тяжкий стан нашої батьківщини, про наших родичів, які позбавлені навіть можливості провести цей день так, як їм підказує голос сумління. Промови зробили дуже велике враження на присутніх: у багатьох виступили на очах сльози.

Загальний настрій зібранихся був дуже патріотичним. Забуті були різні буденні злиди та непорозуміння. Усіх охопило лише почуття любови до нашої поєволеної батьківщини, та мрія про найскорший поворот до дому.

Надзвичайно однодушно були підтримані присутніми тости за честь та на здоров'я п. Заступника Головного Отамана Андрія Лівизького, Уряду У. Н. Р., Головної Управи т-ва У. Ц. К., та усіх «провідників нашої національної ідеї як тут на еміграції, так і на Великій Україні».

Святкування носило чисто родинний характер.

Коли-б Бог допоміг нам частіше улаштувати подібні по настрою святкування, то можна було-би бути певними, що ми будемо в стані глибоко зустріти мент нашого повороту на рідну землю і ще раз покажемо, що ми — діти «восяцького роду». Д-р М. К.

— Мистецька Група «Танк». — Перша група «Танк» організувалася у Варшаві серед нашої національної молоді. «Танк» є організація сил бойового і національного мистецтва. Поступляти організації такі: культ героїзму і шляхетности, культ великодержавности, культ нещадности, оциденталізм, як засіб. («Час»)

В Німеччині

— З діяльності Українського Наукового Інститута в Берліні. — Протягом останніх двох місяців — березня й квітня Інститут улаштував кілька публічних викладів німецькою мовою в аудиторіях Берлінського Університета для зазнайомлення німецького громадянства з різними питаннями й темами з обсягу українознавства. Одже були прочитані такі виклади: 1) Дм. Антонович (ректор Українського Ун-та в Празі) — 22 лютого «Головні етапи в розвитку українського драматичного мистецтва за триста років». 2) Дочені П. Савицький — 8 березня: «Пам'ятки українського бароко на Лівобережжі» (лектор і постривав свій вилад світляними картинами, показавши дуже рідкі й надзвичайно цікаві зримки з його мандрівок по Чернігівщині й Харківщині. 3) Проф. Д. Дорошенко — 26 квітня: «Тарас Шевченко, великий український національний поет».

Протягом місяця травня відбудуться такі німецькі виклади: 1) Д-ра З. Кузєлі: «Сто пятьдесят літ української етнографії». 2) Академіка Ст. Смаль-Стоцького: «Про початки слов'янських еудій на Україні». 3) Д-ра Нес. Ніжанківського — «Про нові течії в українським музичнім мистецтві» (з ілюстрацією на ролях).

Крім німецьких викладів відбулося кілька українських викладів у самому Інституті, з — посеред яких найбільший інтерес викликав відчит проф. В. Щербаківського: про український народний

зичай «Калита». Лектор дав дуже цікавий нарис перед християнської релігії на Україні, розгориювши широкий образкультурних відносин на основі даних археології й етнографії.

Інститут приступив до друку 2-го тому своїх «Записок» (німецькою мовою), в якому будуть уміщені праці В. Залозецького, Х. Лебідь-Юрчика, І. Мірчука, П. Савцького, Ст. Смаль-Стоцького, В. Старосільського, Д. Чижевського та инш.

В Чехії

— Виклади з українознавства на Карловім університеті в Празі в літньому семестрі 1929 р. В біжучому літньому семестр оповіщено на філософичному факультеті Карлового університету такі виклади (чеською мовою) з обсягу українознавства: 1) Проф. Д. Дорошенко — загальний курс української історії (продовження) 3 години на тиждєль. 2) Проф. Ол. Колесса: а) Тарас Шевченко (2 години); б) Рукописні джерела XII-XVI стол. для історії української мови (1 година); с) читання й виклад вибраних староукраїнських текстів (2 години); 3) Лектор Любинецький: а) курс для починаючих практичну науку української мови; укр. грамафіка, читання й переклад з чеської мови на українську (2 години); б) курс вищий: читання й виклад новел Гр. Косинки, конверсація (2 години).

Всі ці виклади відбуваються в аудиторіях слов'янського семінара Карлового Університету.

З газет.

— Арешти серед духовенства на Україні. — «За Свободу» ч. 115 з 1 травня с. р. подає звістку з Харькова, що совітська влада перевела численні арешти серед духовенства Української Автокефальної Церкви. Арешти ці являються черговою мірою ППУ на шляху боротьби

з українським націоналізмом. На Полтавщині арештовано 4 пантопа за обвинуваченню в анти-совітській діяльності. Арешти ці викликали сильне обурення серед населення, яке ставиться страшенно вороже до відділів ППУ, що перевели ці арешти. З Харькова вислані значні підкріплення, з метою попередити заклоти.

— Признання незалежності Грузії Америкою. «За Свободу» ч. 119 з 7 травня с. р. подає звістку про те, що Жорданія, голова національного грузинського уряду отримав од свого представника у Вашингтоні — Думбалзе повідомлення, що американська сенатська комісія по закордонних справах має поставити на повістку найближчого засідання сенату Сполучених Держав Північної Америки обговорення проєкту признання незалежності Грузії, Азербейджану і Республіки Північного Кавказу. В політичних колах вважають таку можливість, як рішучий поворот міжнародної політики Америки щодо СССР, себ-то як акт, направлений проти СССР.

— Нагілка на большевиків в Парижі. — В зв'язку з першотравневською агітацією і нелояльною діяльністю московських большевицьких організацій у Франції, французький уряд вислав з Парижу 28 душ проводирів «возвращенців» і всяких таємних та явних агентів 3-го інтернаціоналу. Серед висланих знаходяться і три члени СУГУФ'а, провокаційної організації московських большевиків для спангелювання українців. В інших містах Франції так само переведено перевірку підозрілих елементів і чимало вислалило. Більшість большевиків мали самі різкі папшпорти і лише кілька душ совітські. Всі вони відправлені під доглядом до Бельгії. Серед висланих називають такі імена: Борзенко, Бабушкін, Демєнґ'єв, Пауков, Саблін, Скоряков, Золотаренко, Нос, Розенберг, Євлевський, Ясінський,

Сербиненко (був. кооператор «Оцукса»). Становище висланих в Бельгії теж незавидне, бо бельгійська влада тримати їх у себе не хоче,

отже з Берліна зараз же командировано до Бельгії урядовця совітського полпредства для допомоги-висланим.

Зміст.

Париж, неділя, 19 травня 1929 р. — ст. 2. — Група Андрія Лівинського — ст. 3. — В. Сальський. Шляхи боротьби — ст. 5. — W. Кайнова робота — ст. 8. — В. С. З життя й політики — ст. 9. — Женеvecь. Лист із Женеви — ст. 13. — М. Л. Не так ті вороги... — ст. 14. — O b s e r v a t o r. З міжнародного життя — ст. 15. — В. Валентин. Маленький фельетон — ст. 19. — З преси — ст. 20. — Комунікат Ради Луцького Братства — ст. 24. — До 4-го з'їзду укр. православних парафій у Франції — ст. 26. — До 6-го з'їзду Укр. Емігр. Організації у Франції — ст. 26. — Від Генеральної Ради — ст. 27. — З широкого світу — ст. 28. — Хроніка. З Великої України — ст. 30. — З укр. життя — ст. 33. — Газетні звістки — ст. 34. — З життя укр. еміграції: У Франції — ст. 34. — У Польщі — ст. 36. — В Німеччині — ст. 37. — В Чехії — ст. 38. — З газет — ст. 38.

У Неділю 19 травня 1929 року

МИСТЕЦЬКЕ ТОВАРИСТВО

при Українській Громаді в Шалеті (Лугарі)

в бенефіс

режисера Т-ва п. **Олександра Фурсенка** улаштує

виставу п'єси

Кума Марта

драма на 5 дій А. Шатковського.

Початок о 8 з пол. вечора.

Дня 19 травня (неділя) 1929 р., о год. 5-й після полудня в кафе: 27, Boul. de la Tour-Maubourg, 27 Paris VII-e. Métro: La Tour-Maubourg et Invalides, відбудеться доклад п. Поповича Івана, на тему:

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ (скаут)

та

ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Після доповіді обговорення справи заснування Українського Пластового Гуртка серед молоді в Парижі та створення серед старшого громадянства Т-ва «ПРИЯТЕЛІВ ПЛАСТУ».

СВІЙ ДО СВОГО

31

15 травня 1929 року на rue du Bourg-Tibourg, 14 (коло 42-bis rue de Rivoli, Paris 4-e і недалеко від Hotel de Ville — метро Hotel de Ville або Saint Paul) відкривається

Перша українська кав'ярня-ресторація „ЗОРЯ“

Першорядна кухня, окрема кімната для товариств і гуртків; приймаються замовлення на спільні обіди, бенкети, весілля і т. и. Для студентів, урядовців, сталих гостей, безробітних — знижка.

Постійно є українські, польські, московські, німецькі та угорські газети, шахи, доміно.

Розшукується п. Микола Лемені - Македон, з Поділля (Кам'янецького повіту). Останні відомості про нього маютьс'я з року 1919, коли він був начальником законодавчого відділу м-ва внутр. справ (Кам'янець-на-Поділля). Буду сердечно дякувати кожному, хто подасть за п. Миколу Лемені-Македона відомості за дальший час.

Листування прохаю надсилати на адресу: Monsieur A. Lemeni-Makedon, 18, rue Pradier. Paris 19. France.

«Секретаріят Ген. Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції доводить до відома заінтересованих осіб про те, що для вступу на 6-ий з'їзд Союзу, який відбудеться 25-26 травня б. р. в помешканні 49, Avenue d'Orleans, Paris XIV, Brasserie du Commerce, métro Alesia, (поч. о 1-ой годині для 25. V), членам Союзу необхідно мати членські картки. Не-членам Союзу, які бажали би бути присутні на з'їзді, належитьс'я зголоситися до Секретаріату для одержання вступних карток».

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris (V).
Tél. Danton 80-03.

Поштова адреса: Для листів: Boite postale № 15, Paris (XIII), France.
Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Le Gérant: M-me Perdrizet.